`

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AUTORITETI I KOMUNIKIMEVE ELEKTRONIKE DHE POSTARE

Analizë

e Tregjeve me Shumicë të

Aksesit Broadband në Internet dhe Linjave me Qira

Këshillim Publik

Qershor 2016

(MIRATUAR ME VKD NR.2681, DATE 8.06.2016)

INDEKSI I PERMBAJTJES

I. PERMBLEDHJE **4**

II. HYRJE **11**

II.1 ANALIZAT E TREGUT TE AKSESIT BROADBAND DHE LINJAVE ME QIRA 2014 11
II.2 PERCAKTIMI I SIPERMARRESVE ME FUQI TE NDJESHME NE TREG 14
I. Objektivat e Ligjit dhe kuadri rregullator *14*
II.Procesi i Konsultimit *15*
III. Bashkepunimi me Autoritetin e Konkurences *15*
IV. Struktura e Dokumentit *15*

III. ZHVILLIMET E TREGUT TE AKSESIT BROADBAND **17**

III.1 TREGU ME PAKICE I AKSESIT BROADBAND NE INTERNET 17
I.Numri i pajtimtareve te telefonise fikse dhe aksesit broadband *17*
II.Paketat e integruara (Bundles) *20*
III.Teknologjia *20*
IV.Shpejtesia e aksesit broadband *21*
V.Tarifimi i sherbimit te aksesit broadband *22*
VI.Pjeset e tregut *23*
III.2 INFRASTRUKTURA E RRJETEVE FIKSE DHE LINJAT ME QIRA 25
I.Fibra Optike *25*
II.Tubacione *29*
III.Linjat me qira dhe perdorimi i perbashket i infrastruktures pasive *31*

IV. ANALIZA E TREGJEVE ME SHUMICE TE AKSESIT LOCAL, QENDROR DHE ME CILESI TE LARTE **33**

IV.1 PERKUFIZIMI I TREGJEVE ME PAKICË 33
IV.2 PERKUFIZIMI I TREGJEVE ME SHUMICË 42
IV.3 ANALIZA PER FNT NE TREGJET ME SHUMICE 43

V. ANALIZA E TREGUT TE AKSESIT NE INFRASTRUKTURE PASIVE NE NIVEL KOMBETAR 45

V.1 PERKUFIZIMI I TREGUT 46
V.2 TESTI I 3 KRITEREVE 48
V.3. ANALIZA PER FNT E TREGUT ME SHUMICE TE AKSESIT NE INFRASTRUKTURE PASIVE NE NIVEL KOMBETAR 50

VI. MASAT RREGULLUESE PER FNT **56**

ANEKS 1: PYETJE PER KESHILLIM PUBLIK **59**

INDEKSI I FIGURAVE DHE TABELAVE

TABELA II.1: TARIFAT MUJORE TE AKSESIT BITSTREAM TE ALBTELECOM 12
TABELA II.2: NDRYSHIMI I TREGJET PERKATES TE REKOMANDIMIT 2007 DHE 2014 TE KE 13
TABELA II.3: PERSHKRIMI I TREGJEVE ME SHUMICE REKOMANDIMI 2014 KE 13
FIGURA III.1 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË TELEFONISE FIKSE 2000-2015 17
FIGURA III.2 – NORMA E PENETRIMIT TE TELEFONISE FIKSE 18
TABELA III.1 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË AKESIT BROADBANDI NGA RRJETE FIKSE 2010-2015 .. 19
FIGURA III.3. ECURIA E PAJTIMATREVE TE TELEFONISE DHE TE AKSESIT BROADBAND NGA RRJETE FIKSE 19
TABELA III. 2: NUMRI I PAJTIMATRËVE ME SHËRBIME TË INTEGRUARA TË ALBTELECOM 20
FIGURA III.4: LIDHJET BROADBAND FIKS SIPAS TEKNOLOGJISE SHQIPERI V BE 2015 21
FIGURA III.5: SHPERNDARJA E PAJTIMTAREVE ME AKSES BROADBAND FIKS SIPAS SHPEJTESISE 2014-2015 .. 21
FIGURA III.6: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (STAND ALONE) 22
FIGURA III.7: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (TELEFONI DHE INTERNET) 23
FIGURA III.8: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (TELEFONI, INTERNET DHE TV) ... 23
FIGURA III.9 PJESËT E TREGUT SIPAS NUMRIT TË PAJTIMTARËVEME AKSES BROADBAND 24
FIGURA III.10 PJESËT E TREGUT AKSES BROADBAND SHQIPERI DHE BE 24
TABELA III.3: FIBRAT OPTIKE NDERURBANE TE OPERATOREVE NE SHQIPERI 25
FIGURA III. 11: FIBRA OPTIKE TE GJITHE OPERATORET 27
FIGURA III.12: FIBRAT OPTIKE TE ALBTELECOM DHE ATU 27
FIGURA III.13: FIBRAT OPTIKE NE TIRANE 28
TABELA III.4: TUBACIONE E RRJETEVE FIKSE 29
FIGURA III.14: TUBACIONE TE GJITHE OPERATORET 30
TABELA III.5: LINJAT ME QIRA DHE AKSESI NE INFRASTRUKTURE PASIVE (2014-2015) 31
TABELA V.1: AKSESI NE INFRASTRUKTURE PASIVE (2014-2015) 51
TABELA V.2: TARIFAT E AKSESIT NE TUBACIONE NE RRJETIN ALBTELECOM 52
TABELA V.3: TARIFAT MUJORE TE AKSESIT NE TUBACIONE NE VENDET BE DHE RAJONIT 52
FIGURA V.1: TARIFAT MINIMALE MUJORE PER AKES NE TUB 53
FIGURA V.2: TARIFAT MAKSIMALE MUJORE PER AKES NE TUB 53

I. PERMBLEDHJE

Ligji nr.9918, date 19.05.2008 ”Per Komunikimet Elektronike ne Republiken e Shqiperise” (i ndryshuar) ketu e me pas Ligji 9918 (i ndryshuar), ne nenin 1 te tij, percakton se: *Qëllimi i ligjit është që nëpërmjet parimit të asnjanësisë teknologjike të promovojë konkurencën dhe infrastrukturë efiçente në komunikimet elektronike dhe të garantojë shërbimet e duhura dhe të përshtatshme në territorin e Republikës së Shqipërisë.*

Ky dokument permban rishikimin e perfundimeve te dy dokumnetave te analizes se tregjeve me shumice te aksesit ne broadband si dhe te linjave me qira, te kryera ne vitin 2014, duke marre ne konsiderate ri-perkufizmin e tregjeve perkates nga Komisioni Europian ne rekomandimin e vitit 2014. Tregjet e analizura nga AKEP ne vitin 2014 ishin:

1. Tregu me shumice i aksesit ne infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e ndare te pjesshem ose te plote) nga vendodhje fikse.
2. Tregu me shumice i aksesit broadband (bitstream).
3. Tregu me shumice i segmenteve terminuese te linjave me qira.

Per keto 3 tregje, AKEP percaktoi Albtelecom si sipermarres me FNT duke vendosur dhe masat perkatese rregulluese. Ne vijim te percaktimeve te Ligjit 9918 si dhe te Rregullores per Analizen e tregut, AKEP vlereson te arsyeshme ri-perkufizimin e tregjeve perkatese te lidhura me aksesin broadband duke marre ne konsiderate rekomandimin e vitit 2014 te KE. Bazuar ne kete rekomandim te KE si dhe ne kushtet e tregut te komunikimeve elektronike ne Shqiperi, tregjet perkates te analizuar ne kete dokument jane:

1. Tregu me shumice i aksesit ne nivel lokal ne vendndodhje fikse (WLA)
2. Tregu me shumice i aksesit ne nivel qendror per produkte te tregut te pergjithshem (WCA)
3. Tregu me shumice i aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse (WHQA);
4. Tregu me shumice i aksesit ne elementet passive te infratsruktures se rrjeteve ne nivel kombetar

Tregjet e mesiperm 1-3 jane pjese e rekomandimit te vitit 2014 te KE (tregjet me nr.3/a, 3/b dhe 4), ndersa tregu nr.4 me siper nuk eshte pjese e kesaj liste. Bazuar ne percaktimet e Rregullores se Analizes se Tregut, per tregun nr.4 me siper AKEP ka bere vleresimin e perkufizimit te tregut perkates si dhe nese ky treg permbush testin e 3 kritereve si treg i justifikueshem per nderhyrje ex-ante.

Ne baze te percaktimeve te Ligjit 9918, ky dokument nxirret per keshillim publik me palet e interesuara per nje periudhe te 2 mujore nga data e publikimin ne faqen web te AKEP. Ky dokument i nxjerre per keshillim publik permban:

- perkufizimin e tregjeve perkatese te analizuar
- analize e konkurrences ne tregjet perkates dhe vleresimin nese ka operatore me fuqi te ndjeshme ne treg (FNT)
- masat rregulluese te propozuara per sipermarresit e vleresuar me FNT

<u>Ndryshime nga proceset e meparshme te analizave te tregut</u>

Ne lidhje me masen rregulluese te kontrollit te tarifave te sipermarresve te propozuar per status me FNT, AKEP do te zhvilloje nje proces te vecante keshillimi publik, ne perputhje me

percaktimet e nenit 57 e ne vijim te Ligjit 9918, per te percaktuar metoden e kontrollit te tarifave te sipermarresve me FNT ne keto tregje perkates. Ky proces keshimi publik per rregullimin e tarifave te sipermarrsin/sipermarresit me FNT zakonsiht eshte kryer ne te njten kohe me keshillimin per dokumentin e analizes se tregut dhe masve rregulluese per FNT. Megjithate, AKEP edhe me pare ka kryer procese te vecanta keshillimi publik ne lidhje me specifikime te masave rregullatore si rregullimi i tarifave, orientimi ne kosto etj., te cilat nuk kane prekur perfundimet e analizave te tregut dhe masat rregulluese, por vetem metoda/specifikime te masave rregulluese.

Analiza e tregjeve perkates sipas perkufizimeve te reja (rekomandimi i KE 2014) kryhet per here te pare ne Shqiperi. Megjithate keto tregje jane te ngjashme me tregjet e analizuara ne vitet 2011 dhe 2014 nga AKEP, dhe lexuesi mund t'i referohet edhe Analizave te tregut te Shkurt 2014 per detaje me te hollesishme teknike. AKEP ka zgjedhur kete menyre thjeshtimi nga aspektet teknike te detajuara te dokumentit, me qellim fokusimin e lexuesit ne elementet me te rendesishem te rregullimit ex-ante te propozuar nga AKEP per stimulimin e sherbimeve te aksesit broadband ne Internet ne Shqiperi.

Tregu me pakice i aksesit broadband ne Shqiperi

Aksesi broadband ne Internet mund te sigurohet nga rrjete fikse dhe rrjete celulare. Te dy keto segmente kane pasur rritje te kenaqshme ne vitet e fundit. Tregu me pakice i aksesit broadband nga rrjete fikse ka pasur rritje te qendrueshme vjetore me 14-17% qe prej vitit 2010. Numri i pajtimtarëve me akses broadband fiks në fund të vitit 2015 arriti në rreth 243 mijë, që përbën një rritje me rreth 17% në krahasim me vitin 2014. Albtelecom dhe tre operatorët kryesorë alternativë patën rritje të numrit të pajtimtarëve me 5-18%. Për sa i përket pjesëve te tregut gjatë vitit 2015 nuk pati ndryshime të ndjeshme dhe Albtelecom vazhdon të zotërojë vetëm 40% pjesë tregu të numrit të pajtimtarëve me akses broadband.

Gjatë vitit 2015, numri i pajtimtarëve me shërbime të integruara në shporta triple play (Telefoni, Internet dhe TV), u rrit rreth tre herë në krahasim me vitin 2014. Albtelecom pati rritjen më të madhe të këtyre pajtimtarëve (me rreth 4 herë). Në fund të vitit 2015, 63% e pajtimtarëve me akses brodband të Albtelecom ishin pajtimtarë të shportave trefishe (Telefoni, Internet dhe IPTV). Te dhenat dhe ecuria e tregut tregojne se konkurrenca e operatoreve eshte e fokusuar ne paketat e integruara me 2 ose 3 sherbime, dhe IPTV eshte nje faktor nxites i rendesishem per rritjen e aksesit broadband fiks. Tarifat e paketave te integruara (bundles), te axhustuara sipas fuqise blerese (PPP Shqiperi dhe BE), jane te krahasueshme me tarifat mesatare te vendeve te BE.

Aksesi broadband nga rrjetet celulare nepermjet rrjeteve 3G/4G ka pasur rritje te konsiderueshme me fillimin e ofrimit te sherbimeve 3G ne 2010 dhe sidomos me 4G ne 2015. Numri i përdoruesve aktivë (përdorim ne 3 muajt e fundit) të shërbimeve me akses broadband nga rrjetet celulare 3G/4G në vitin 2015 ishte rreth 1.4 milion apo 43% më shumë se në vitin 2014. Rritja e ndjeshme e përdorimit të aksesit broadband nga rrjetet 3G/4G është vënë re sidomos në tremujorin e tretë 2015, që përkon me fillimin e ofrimit të shërbimeve në rrjetet 4G. Rritja e përdorimit të aksesit broadband nga rrjetet celulare 3G/4G në vitet e fundit vihet re dhe në rritjen e volumit të të dhënave të transmetuara në rrjetet celulare. Në vitin 2014 rritja vjetore e trafikut të të dhënave në rrjetet celulare ishte 148%, dhe kjo tendencë vazhdoi edhe në vitin 2015 ku rritja vjetore ishte 100%.

Megjithe zhvillimet pozitive te aksesit broadband fiks nder vite (rritje e numrit te pajtimtareve, zonave te mbulimit te Operatoreve Alternative (OA), zhvillimeve ne NGA/NGN, reduktimit te tarifave, rritjes se shpejtesise se aksesit etj), norma e penetrimit e pajtimtarëve me akses broadband fiks për popullsi dhe për familje në fund të vitit 2015 ishte 9% dhe 33% përkatësisht, qe jane shume me te uleta se ne vendet e BE dhe rajonit. Ky nivel penetrimi i ulet eshte i lidhur dhe me shkaqe historike, si niveli i ulet historik i mbulimit me rrjete telefonike fikse, perfshire dhe rritjen e madhe te sherbimeve celulare dhe efektin zevenduesues te tyre.

Nderkohe ne segmentin e aksesit broadband nga rrjetet celulare, Shqiperia megjithese kishte vonese ne fillimin e ofrimit te sherbimeve 3G/4G (dhe brezi 800 MHz nuk eshte ende ne dispozicion te operatoreve celulare per 4G), hendeku i perdorimit te ketyre sherbimeve ne Shqiperi krahasuar me nivelin mesatar te BE eshte ngushtuar ndjeshem ne vitin 2015.

Bazuar ne kushtet lokale te zhvillimit te konkurrences ne sherbimet e aksesit broadband ne Internet (rrjete fikse dhe celulare), si dhe per arritjen e objektivave te Ligjit 9918 dhe Strategjise Dixhitale te Shqiperise, AKEP vlereson se stimulimi i perdorimit te sherbimeve te aksesit broadband me pakice nga konsumatoret dhe bizneset eshte i nevojshem dhe mund te realizohet, pervec stimulimit ne anen e kerkeses (e-governemnet etj), edhe nepermjet masave rregulluese ex-ante ne nivel me shumice, te cilat adresojne problemet me te cilat ndeshen operatoret e komunikimeve elektronike ne ofrimin e ketij sherbimi per perdoruesit fundore nga rrjete fikse dhe celulare. Adresimi i problemeve/deshtimeve te tregut do te mundesoje nje rritje me te madhe te konkurrences midis operatoreve ne tregun me pakice dhe perfitimeve te perdoruesve fundore nga keto sherbime.

Analiza e tregjeve me shumice te aksesit ne te dhena dhe sherbimet e lidhura me to nga vendndodhje fikse

AKEP, bazuar ne rekomandimin e vitit 2014 te KE per tregjet perkates, ne Rregulloren e Analizes se tregut, si dhe ne kushtet e tregut ne Shqiperi, ka vleresuar si te arsyeshme qe te analizoje ne nje dokument te vetem, tregjet me shumice te inputeve qe kane lidhje me tregun me pakice te aksesit broadband ne Internet, duke e fokusuar edhe ne elementet pasive te infrastruktures se rrjeteve te komunikimeve elektronike, si tubacione dhe fiber e pandricuar (dark fiber).

1. **<u>Tregu me shumice i aksesit ne nivel lokal ne vendndodhje fikse (WLA)</u>**

Ky treg eshte i ngjashem me tregun e aksesit fizik ne infrastrukture te rrjetit fiks per LLU, por duke perfshire dhe akses virtual kur LLU nuk eshte e mundur.

Per aksesin ne infrastrukturen fizike (LLU) si sherbime me shumice, disa nga ceshtjet kryesore qe lidhen me perkufizimin e produkteve/sherbimeve qe bejne pjese ne kete treg perkates, jane:

- Ndertimi i rrjetit lokal te aksesit nga operatori ne vend te perdorimit te aksesit te hapur ne rrjetin incumbent (LLU);
- Akses LLU v Bitstream
- Vetfurnizimi;

Ne lidhje me perkufizimin e tregut, AKEP arrin ne perfundimin se:

- Ky treg perkates (WLA) perfshin te gjitha sherbimet/produket fizike dhe virtuale te cilat mundesohen nga aksesi ne nivel local (shared + full LLU, tubacione ne zona urbane etj), produkte dhe sherbime te cilat mundesojne perfituesin e aksesit te ofroje sherbime broadband perdoruesve te tregut masiv dhe me nivel te larte kontrolli ne QoS;
- Dimensioni gjeografik i tregut eshte kombetar, pavaresisht se ka variacion te madh et konkurrences/prezences me rrjete lokale te aksesit midis zonave te ndryshme gjeografike (qytete kryesore si Tirana v qytete te vogla)

Ne lidhje me aksesin e hapur ne qarkun lokal (LLU), AKEP ka percaktuar Albtelecom si operator me FNT duke vendosur detyrime per LLU qe ne vitin 2011, perfshire edhe detyrime per dhenie aksesi per LLU ne rrjetin NGA. Megjithe prezencen e masave rregullatore perkatese, rregullimin e cmimeve te aksesit, publikimi i ofertes refence RUO, etj., per produktet e LLU rezulton se nuk ka pasur interes nga operatoret. Nje nder arsyet kryesore te mungeses se interesit per LLU, vleresohet se eshte zoterimi nga operatoret alternative i rrjeteve te tyre te lokale aksesit, praktike qe eshte shume pak e ndeshur ne vendet e tjera per shkak te kostove te larta te ndertimit te ketij rrjeti.

Megjithese LLU nuk ka dhene rezultate ne keto 4-5 vite, AKEP vlereson qe me ri-perkufizmin e ketij tregu (qe tashme perfshin edhe aksesin virtual), si dhe me objektivin e normalizimit te ndertimit te rrjeteve lokale (reduktimin e kostove qe vjen nga shume rrjete paralele te aksesit lokal sidomos ne last mile) te percaktoje **Albtelecom si operator me FNT ne tregun me shumice te aksesit ne nivel lokal (WLA)**.

Detyrimet e propozuara per FNT te Albtelecom ne WLA:

- Mos-diskriminim
- Transparence
- Akses per LLU ne nivel MSAN (detyrimet e Analizes 2014),
- Akses ne infrastrukturen fizike (tubacione/shtylla per lidhje te POI me MSAN per te lidhur klientet broadband)
- Kontroll/rregullim i tarifave te LLU/aksesi ne tubacione
- Vektorizimi per VDSL (nese eshte e aplikueshme)

Detyrimet e propozuara nga AKEP per Albtelecom ne kete treg (WLA) perbejne lehtesim nga detyrimet aktuale/te meparshme pasi nuk perfshijne detyrime per ndarjen e llogarive (AS/CA), si dhe perditesimi i RUO do te kryhet ne rast te shfaqjes se interesit real nga operatore te tjere per akses virtual ne nivel lokal.

2. **Tregu me shumice i aksesit ne nivel qendror per produkte te tregut te pergjithshem (WCA)**

Ne lidhje me perkufizimin e tregut, arrihet ne perfundimin se ky treg perfshin:

- Te gjitha sherbimet/produket fizike dhe virtuale si aksesi bitstream, te cilat i mundesojne perfituesit te aksesit te ofroje sherbime broadband perdoruesve ne zona te ndryshme/te medha gjeografike per tregun masiv te aksesit broadband me pakice, te cilat nuk mundesohen nga aksesi ne nivel lokal.
- Dimensioni gjeografik i tregut eshte kombetar;

Nga analiza per kete treg, AKEP vlereson se Albtelecom permbush kriteret per FNT ne kete treg.

Detyrimet e propozuara per Albtelecom:

- Mos-diskriminim
- Transparence te tarifave dhe sherbimeve (publikim i tyre)
- Detyrime per akses bitstream (vazhdim i detyrimeve te analizes 2014)
  Albtelecom duhet te jape akses bitstream ne minimumi 12 pika ne rajonet kryesore te Shqiperise, sipas adresave aktuale te Pikave te Interkoneksionit (POI) te perfshira ne RIO/RUO
- Detyrime per akses ne tubacione/fiber optike ne nivel urban
- Kontroll/rregullim i tarifave te aksesit bitstream dhe ne tubacione

3. Tregu me shumice i aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse

Tregu me pakice per sherbime me cilesi te larte perfshin produkte/sherbime qe jane te projektura per nevojat specifike te klienteve individuale duke perfshire nivele te larta te QoS, disponibilitet te larte, shpejtesi te larta download dhe upload, nivel te ulet te konfliktit (contention) ne transmetimin e te dhenave, etj. Keto jane sherbime qe kerkohen nga biznese te medha dhe qe kerkojne edhe lidhjen midis pikave te ndryshme te prezences se biznesit, dhe qe zakonisht ofrohen nepermjet linjave me qira apo lidhjeve broadband (LLU, ethernet etj). Ne kete treg me pakice perfshihen edhe institucionet publike me prezence ne shume qytete/fshatra qe kane nevoje per lidhje te ketyre pikave te prezences, kerkese e cila pritet te rritet me rritjen e dixhitalizmit te sherbimeve dhe games dhe cilesise se sherbimeve e-government.

Tregu i aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse eshte i lidhur me ofrimin e konektivitetit te bizneseve te mesme/te medha per akses broadband dhe sherbime te tjera te dhenash. Ne nivel me shumice ne rekomandimet e meparshme te KE, ky treg eshte perkufizuar si tregu i segmenteve terminuese te linjave me qira, nepermjet te cilave operatore te ndryshem kane mundesine te ofrojne sherbime me cilesi te larte bizneseve, pasi linjat me qira sigurojne bivele te larta QoS, bandwidth simetrik dhe te dedikuar.

Nga analiza e kryer, AKEP gjykon se Albtelecom permbush kriteret per FNT.

Detyrimet e propozuara per Albtelecom:

- Mos-diskriminim
- Transparence te tarifave dhe sherbimeve (publikim i tyre)
- Detyrime per akses per linjat me qira (vazhdim i detyrimeve te analizes 2014)
- Detyrime per akses ne linja me qira ne nivel kombetar/lidhje nderurbane dhe local (segmented terminuese)
- Kontroll/rregullim i tarifave te aksesit ne tubacione/linja me qira

4. Tregu me shumice i aksesit ne infrastrukture pasive ne nivel kombetar

AKEP ne kete dokument analize, pervec rregullimit te aksesit ne tubacionet e Albtelecom ne rrjetin lokal (pjese e detyrimeve te WLA), propozon rregullimin ex-ante te aksesit ne infrastrukture pasive ne nivel kombetar: tubacione dhe fiber optike e pandricuar ne akset e rrugeve kombetare (lidhjet nder-urbane).

Rregullimi i aksesit ne elementet pasive te rrjeteve (tuba, shtylla, dark fibre etj) ka marre nje rendesi te vecante edhe ne nivel komunitar te BE, pasi ky akses mundeson zgjidhje per akses broadband me shpejtesi te larte dhe ne reduktim te kostove ketij sherbimi. KE ne Direktiven vitit 2014 (Directive 2014/61/EU), e njohur si Direktiva e reduktimit te kostove broadband,

ka rekomanduar madje perdorimin e infrastruktures se rrjeteve te tjera te utiliteteve si energji elektrike, uje etj, per zhvillimin e rrjeteve broadband.

Ne Shqiperi rregullimi i aksesit ne infrastrukturen pasive rezulton te jete i nevojshem nder te tjera per shkaqet e meposhteme:

- shume operatore alternative fiks kane ndertuar rrjetet e tyre me prezence lokale dhe disa prej operatoreve me te medhenj alternative kane filluar te zgjerojne zonat e mbulimit me rrjet lokal ne disa qytete kryesore, dhe aksesi ne tubacione/dark fiber mundeson lidhje te pjesev et ndryshem te rrjeteve dhe fleksibilitet ne konfigurimet e rrjetit.
- zhvillimi i rrjeteve 3G/4G ka cuar ne rritje shume te madhe te trafikut te te dhenave ne rrjetet celulare (148% dhe 100% ne vit ne dy vitet e fundit) duke rritur kerkesen e operatoreve celulare per menaxhim te trafikut ne backhaul
- ne nivel kombetar vetem Albtelecom dhe ATU kane rrjet me tubacione/dark fiber dhe nivel te ulet perdorimi nga palet e treta.

Per produktet/sherbimet e zevendesueshme AKEP vlereson se tregu perkates me shumice perfshin vetem aksesin ne infrastrukturen pasive ne nivel kombetar, pra lidhjet midis qyteteve, ndersa infrastruktura pasive ne zonat urbane (lokale) eshte pjese e tregut WLA. Aksesi ne infrastrukture pasive krijon me shume fleksibilitet se aksesi ne infrastrukture aktive (linjat me qira) per zgjidhje backhaul per operatoret celulare dhe fiks. Ky treg perfshin aksesin ne tubacione (perfshire pusetat si pjese e ketij rrjeti) dhe aksesin ne fibra optike te pandricuara (dark fiber).

Per shkak se tregu perkates me shumice i aksesit ne infrastrukture pasive ne nivel kombetar nuk eshte as pjese e listes se tregjeve perkates te Rregullores se Analizes se Tregut dhe as pjese e Rekomandimit te vitit 2014 te KE per tregjet perkates, AKEP ka kryer testin e 3 kritereve, nese ky treg eshte i justifikuar per nderhyrje ex-ante. Vleresimi i AKEP eshte se ky treg ploteson te tre kriteret per te qene i justifikuar per nderhyrje ex-ante (*pengesa te larta ligjore (leje) dhe ekonomike, vetem 2 ofrues aktuale ne nivel kombetar etj*).

Nga analiza per FNT AKEP vlereson se **Albtelecom dhe ATU plotesojne kushtet per dominance te bashkuar** ne kete treg:

- Albtelecom dhe ATU jane dy ofruesit e vetem te tubacioneve dhe fibrave optike ne nivel kombetar;
- Perdorimi i tubacioneve eshte shume i ulet ne raport me gjatesine e tubacioneve ne dispozicion per tu ofruar.
- Operatoret kane kapacietet te lira: ATU ka 750 km te shtruara me 4 tuba 40 mm, te cilat mund te perdoren per mijera km fiber optike.
- Tarifat e aplikuara nga ATU nuk jane te publikuar, ndersa tarifat e aplikuara nga Albtelecom rezultojne te jene shume me te larta se mesatarja e vendeve te rajonit

Masat rregulluese te propozuara per ATU dhe Albtelecom per aksesin ne tubacione/fiber optike ne nivel kombetar:

- Mos-diskriminim
- Transparence te tarifave dhe sherbimeve (publikim i tyre)
- Dhenie aksesi ne Tubacione dhe Fiber optike ne nivel kombetar/lidhje nder-urbane.
- Kontroll/rregullim i tarifave te aksesit ne tubacione/fiber optike

Nder detyrimet e vendosur perfshihet edhe rregullimi i tarifave te aksesit ne kete infrastrukture pasive, per shkak te tarifave te larta te aplikuara aktualisht, faktori i cili mund te jete edhe shkaku kryesor i perdorimit shume te ulet te tubacioneve. Te dy operatoret duhet te japin akses ne infrastrukturen pasive te tyre dhe cdo mos-marreveshje midis operatorit perfitues dhe dhenes per aksesin (perfshire tarifat) eshte objekt i zgjidhjes se tyre nga AKEP

sipas percaktimeve te Ligjit 9918 dhe Rregullores se Perdorimit te Perbashket te Infrastruktures Pasive (Rregullore Nr.35, Datë 10.07.2015). Keto detyrime aplikohen edhe per ATU, pavaresisht percaktimeve te lejes se dhene nga Ministria e Transportit dhe Puneve Publike ne vitin 2010.

Rregullimi ex-ante i ketij tregu vleresohet se do te sjelle perfitime:

- per operatoret alternative te rrjeteve fikse per te rritur prezencen e rrjeteve te tyre duke lidhur pjese te rrjeteve te tyre ne zona gjeografike te ndryshme, perfshire ne zona te largeta.
- per operatoret e rrjeteve celulare ne menaxhimin e trafikut te te dhenave, te cilat kane rritje shume te madhe ne vitet e fundit me 3G/4G dhe kjo tendence pritet te vazhdoje edhe ne vitet e ardhme

AKEP vlereson se keto masa rregulluese ex-ante do krijojne nje ambient me te favorshem per investime ne rrjetet celulare dhe fikse, duke rritur stimujt per investime edhe ne zona te largeta, dhe permiresimin e sherbimeve te aksesit broadband per perdoruesit fundore, familjare dhe biznes.

Ne vemendje te paleve te interesuara

AKEP nepermjet publikimit te ketij dokumenti per keshillim publik, njofton nder te tjera palet e interesuar se:

i. Ky dokument nxirret ne keshillim publik ne lidhje me perfundimet e AKEP per perkufizimin e tregjeve, FNT dhe masat rregulluese te propozuara per FNT. Ne lidhje me metoden e kontrollit te tarifave te produkteve/sherbimeve te sipermarresve te propozuar per status me FNT, AKEP do te zhvilloje nje proces te vecante keshillimi publik, ne perputhje me percaktimet e nenit 57 e ne vijim te Ligjit 9918, i cili do te koordinohet me keshillimin publik te ketij dokumenti.
ii. Vleresimet e AKEP per tregjet perkates dhe statusin me FNT jane bazuar ne te dhenat periodike te depozituara nga operatoret. Megjathate gjate periudhes se keshillimit publik do te mblidhen te dhena shtese per tregjet e analizuar per te arritur ne perfundime sa me objektive te analizes se tregut. Per kete arsye kerkohet bashkepunimi i paleve te interesuar ne dhenie informacioni shtese, perfshire ate konfidencial (i cili ruhet nga AKEP sipas legjislacionit ne fuqi per keto te dhena), pasi ne rast te kundert AKEP do te perdore mekanzimat ligjore te denimit te shkeljeve per mosdhenie informacioni nga sipermarresit e komunikimeve elektronike sipas ligjit 9918.
iii. AKEP do te organizoje tryeza/takime me operatoret kryesore ne treg per perfundimet paraprake te ketij dokumenti dhe sugjerime nga operatoret per produktet/sherbimet e analizuara ne kete dokument;
iv. AKEP vlereson si te nevojshme rregullimin ex-nate te aksesit ne infratsrukturen pasive te te tubacioneve dhe fibres optike te pandricuar, ne nivel lokal dhe kombetar. AKEP ka bere nje ndarje ne kete dokument duke nxjerre si treg me vehte, aksesin ne tubacione/dark fiber ne nivel kombetar, por ekziston mundesia qe kjo te perfshihet ne tregun e aksesit qendror (WCA), sikunder tubacionet ne nivel lokal qe jane pjese e tregut WLA.

II. HYRJE

II.1 Analizat e tregut te aksesit broadband dhe linjave me qira 2014

Në analizat pararendëse te vitit 2014, AKEP identifikoi dhe analizoi tre tregje të dyshuar për ndërhyrje ex ante në lidhje me shërbimin e aksesit në të dhëna nga rrjetet fikse.

1) Tregu me shumice i aksesit ne infrastrukturen fizike te rrjeteve nga vendodhje fikse (perfshire aksesin e plote dhe te perbashket-LLU);
2) Tregu me shumice i aksesit broadband (bitstream);
3) Tregu me shumice i segmenteve terminuese te linjave me qira.

Keto tregje u analizuan ne dy dokumenta te ndryshem te publikuar ne te njejten kohe, dhe ne perfundim te procesit te ketyre analizave ne Shkurt 2014, AKEP percaktoi Albtelecom sipermarres me FNT ne tre tregjet perkates me shumice te cituar me siper. Ne lidhje me masat rregulluese per keto tregje, AKEP vendosi per tregun 1 dhe 3 me siper.

- Detyrimi i Mosdiskriminimit (neni 39)
- Detyrimi i transparencës (Neni 40)
- Detyrimi për ndarjen e llogarive (Neni 41)
- Detyrimi për akses dhe përdorimi i përbashkët i faciliteteve të rrjetit (Neni 42)
- Detyrimi për kontroll të tarifave dhe sistemin e mbajtjes së llogarive (Neni 45)

Ne lidhje me tarifat per LLU, Albtelecom duhet te aplikoje tarifat e miratuara me VKD nr.1365, date 13.04.2011, duke saktesuar qe per linjat e aksesuara ne MSAN per LLU, Albtelecom te aplikoje tarifat perkatese te aksesit (te plote dhe te perbashket) në **<u>nën-rrjetin lokal.</u>**

Ne lidhje me segmentet terminuese te linjave me qira Albtelecom do te duhet te jape akses per linja me qira me shumice ne rrjetin e vet, linja te cilat perfshijne:

- Linja me qira me shumice (end-to-end);
- Qarqe te pjesshme me qira (Leased line partial Cirquits);
- Linja me qira me shumice mbi Ethernet ne rrjet tradicional dhe/ose NGN;
- Akses ne linja me qira per lidhje te nyjes se agregimit te linjave lidhese te MSAN-ve me MSAN, si sherbim ndihmes per operatorin qe kerkon akses ne MSAN per LLU.

Tarifat e Albtelecom per kapacitetet me qira Ethernet ne rrjet tradicional dhe Ethernet ne NGN duhet te mos jene me te larta se tarifat e percaktuar ne Analize 2014 dhe te jene te pakten 20% me te lira se tarifat sherbimeve respektive me pakice.

Ne lidhje me detyrimet per FNT ne aksesin bitstream, AKEP vendosi detyrimet e meposhteme:

- Detyrimi per Aksesin (sipas *nenit 39 te* ligjit 9918);
- Detyrimi per mos-diskriminim (sipas *nenit 40 te* ligjit 9918);
- Detyrimi per transparence (sipas *nenit 42 te* ligjit 9918);
- Detyrimi per kontroll tarife (neni 45/57 i Ligjit 9918)

Albtelecom ka detyrimin te jape akses me shumice broadband (bitstream) ne nivel ATM/Ethernet dhe ne nivel IP, pra ne layer 2 dhe 3 te rrjetit NGN/NGA. AKEP hoqi detyrimin e Albtelecom per akses bitstrean ne nivel DSLAM, pasi ky akses eshte shume i perafert me aksesin per LLU. Detyrimi per kontroll te tarifave te sherbimeve te akses bitstream, u vendos sipas metodes “retail minus”, si me poshte:

Niveli i aksesit	Cmimi Maksimal
Ne nivel ATM/Ethernet;	Retail – 50%
Ne nivel IP	Retail -30%

Shenim: Tarifa retail me pakice pa TVSH

Cmimi per akses bitsream nuk mund te jete me i lire se cmimi per akses ne LLU. Ne vijim te argumentit ne pjesen e analizes per LLU, cmimi (tarifa mujore) per akses bitsteram nuk mund te jete me i ulet se 407 lek/muaj.

LLU

Ne lidhje me LLU, Albtelecom ka publikuar oferten reference RUO qe prej vitit 2012 dhe perditesuar disa here, perfshire pas vendimeve te vitit 2014. Megjithate, interesi per LLU ka qene i kufizuar dhe asnje operator nuk ka lidhur marrveshje me Albtelecom per akses ne linjat e bakrit te qarkut local (LLU i plote ose i pjesshem). Kjo mungese interesi per LLU rezulton te vije disa arsye:

- shumica e ofruesve te sherbimit te Internetit jane edhe operatore te rrjeteve fikse me rrjetin e vet lokal;
- disa nga operatoret kryesore ne treg jane operatore kabllore (rrjet local me kabllo koaksiale) dhe nuk jane te interesuar per linja bakri;
- migrimi i plote ne rrjetin NGA nga Albtelecom ka cuar ne numer shume te madh pikash aksesi per LLU (kabinetet ne rruge) krahasur me rrjetin tradicional PSTN (pika e aksesit ne central local).

Aksesi bitstream

Albtelecom ka publikuar oferten reference te aksesit bitstream dhe ka kryer 2 here rishikim te tarifave duke bere reduktime deri ne 90% te tyre krahausuar me tarifat fillestare. Per sherbimet e aksesit bitstream, Albtelecom ka lidhur marrveshje me 4 operatore ne 2014-2015. Nga te dhenat rezulton se ne vitin 2014 Albtelecom ka dhene akses bitstream operatoreve te tjere per lidhje me 597 kliente, ndersa deri ne fund te 2015 per 1981 kliente.

TABELA II.1: TARIFAT MUJORE TE AKSESIT BITSTREAM TE ALBTELECOM

	Opsioni 1: Bitstream ne Ethernet		Opsioni 2: Bitstream ne IP	
Shpejtesia Download	deri 100 porta	>100 porta	deri 100 porta	>100 porta
2 Mbps	468	421	549	494
4 Mbps	623	560	731	658
6 Mbps	828	745	972	875
8 Mbps	1,101	991	1,293	1,164
10 Mbps	1,266	1,139	1,487	1,338
12Mbps	1,456	1,310	1,710	1,539
16 Mbps	1,675	1,508	1,966	1,769

Shenim: Tarifat ne Lek pa TVSH

Linjat me qira

Ne permbushje te detyrimeve rregullatore per transparence dhe mos-diskriminim Albtelecom ne Korrik 2015 perditesoi Oferten Reference, per tarifat e sherbimit te aksesit te linjave meqira, perditesim ky i cili konsistoi ne nje reduktim te ndjeshem me 70%-90% te tarifave per keto sherbime. Megjithe reduktimet e tarifave edhe per keto sherbime ka pasur interes te ulet nga ana e operatoreve, dhe Albtelecom ka lidhur vetem nje marrveshje me Abcom ne vitin 2015, per kapacitet transmetimi SDH 2xSTM1 dhe 1xE1. Nderkohe interesi me i madh per kapacitete transmetimi rezulton se eshte ne kuader te linjave te interkoneksionit, ku Albtelecom ka dhene kapacitete te linjave me qira per 23 operatore.

Rekomandimi i KE 2014/710/EU per tregjet perkates

Referenca ne analizat e tregut ne vitin 2014 ishte rekomandimi i vitit 2007 te KE (2007/879/EC) si dhe kushtet e tregut Shqiptar. Ne rekomandimin e vitit 2014 (2014/710/EU) per tregjet perkates, KE kreu nje rishikim te ketyre tre tregjeve ne lidhje me pershkrimin/perkufizimin e tyre duke percaktuar dhe ndarje te reja te kufijve te ketyre tregjeve si dhe produkteve dhe sherbimeve qe bejne pjese ne keto tregje perkates me shumice:

TABELA II.2: NDRYSHIMI I TREGJET PERKATES TE REKOMANDIMIT 2007 DHE 2014 TE KE

Rekomandimi 2007	Nr.	Rekomandimi 2014	Nr.
Tregu me shumice i aksesit (fizik) ne infrastrukure rrjeti ne vendndodhje fikse (perfshire LLU)	4	Tregu me shumice i aksesit ne nivel lokal ne vendndodhje fikse (WLA)	3a
Tregu me shumice i aksesit broadband	5	Tregu me shumice i aksesit ne nivel qendror per produkte te tregut te pergjithshem (WCA)	3b
Tregu me shumice i segmenteve terminuese te linjave me qira	6	Tregu me shumice i aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse	4

Keto tre tregje ne rekomandimin e 2007 ishin te perkufizuara ne baze te teknologjise dhe topologjise se rrjetit (hapja fizike e rrjetit local (LLU), bitstream dhe linja me qira), ndersa perkufizimet e reja te vitit 2014 kane bere nje strukturim te tyre bazuar ne:

- Funksionalitetin e menyres se aksesit, dhe jo menyren teknologjike te dhenies se tij;
- Ndryshimet ne nevojat e tregut me pakice te konsumatoreve dhe SME-ve krahasuar me kompanite e medha

TABELA II.3: PERSHKRIMI I TREGJEVE ME SHUMICE REKOMANDIMI 2014 KE

	Tregu me shumice i aksesit ne nivel lokal ne vendndodhje fikse (WLA)	**Tregu me shumice i aksesit ne nivel qendror per produkte te tregut te pergjithshem (WCA)**	**Tregu me shumice i aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse**
Mundeson	- Me shume kontroll per perfituesin e aksesit - Aksesi normalisht ofrohet ne centralin local ose me afer perdoruesit - Sherbim me kapacitet transmetimi te uncontended - Nivel te mjaftueshem kontrolli dhe aksesi eshte zevendesues funksional i LLU	- Nivel me i ulet dhe me i standartizuar kontrolli per perfituesin e aksesit - Aksesi normalisht ofrohet ne nivel rajonal ose kombetar	- Disponueshmeri e garantuar dhe sherbime me cilesi te larte - Menaxhim me cilesi te larte i rrjetit, perfshire backhaul - Akses ne rrjet ne pikat qe i duhen biznesit dhe jo perdoruesve te tregut masiv

	(perfshire kontrollin ne CPE dhe cilesisne e sherbimit)		
Zgjidhjet tipike	- LLU - WDM (nese eshte e aplikueshem) - VULA (nese ploteson funksionalitetin e nevojshem)	- Bitstream - VULA - Produkte te aksesit jo-fizik ose virtual me cilesi te permiresuar sherbimi te cilat mund te perdoren per te ofruar sherbime me pakice per perdoures biznesi qe nuk jane pjese e tregut nr.4/2014.	- Linjat me qira

Burimi: Cullen International

II.2 Percaktimi i sipermarresve me Fuqi te Ndjeshme ne Treg

I. Objektivat e Ligjit dhe kuadri rregullator

Ligji nr.9918, date 19.05.2008 ”Per Komunikimet Elektronike ne Republiken e Shqiperise”, i ndryshuar, (ne vijim Ligji 9918), ne nenin 1 te tij, percakton se qëllimi i ligjit është që nëpërmjet parimit të asnjanësisë teknologjike të promovojë konkurrencën dhe infrastrukturë efiçente në komunikimet elektronike dhe të garantojë shërbimet e duhura dhe të përshtatshme në territorin e Republikës së Shqipërisë.
Neni 7 i Ligjit 9918, Objektivat Rregullatore, percakton midis te tjerave se AKEP nxit konkurrencën efiçente për sigurimin e rrjeteve dhe të shërbimeve të komunikimeve elektronike, facilitetet shoqëruese dhe shërbimet e tjerapër t’u krijuar mundësinë çdo kategorie përdoruesish të shërbimeve të komunikimeve elektronike, përfshirë edhe përdoruesit me aftësi të kufizuara, të kenë përfitime maksimale nga aksesi në shërbimet e komunikimeve elektronike, në kuptimin e zgjedhjes së çmimit dhe cilësisë.
Kapitulli VI, Rregullimi i Konkurrences, permban percaktimet per rregullimin e konkurrences ne tregun e komunikimeve elektronike, dhe perfshin ndermjet te tjerave detyrimin e AKEP per kryerjen e analizes se tregut per vleresimin e konkurrences efektive dhe percaktimin e sipermarresve me fuqi te ndjeshme ne treg. Kreu VI, permban gjithashtu kriteret e perdorura nga AKEP per vleresimin e fuqise se ndjeshme ne treg, detyrimet/masat rregulluese ne rast te gjetjes se FNT.
Pika 4 e nenit 31, parashikon detyrimin per nje rregullore per analizen e tregjeve dhe percaktimin e FNT. AKEP me vendimin Nr.747, date 17.07.2009, ka miratuar Rregulloren per Analizen e Tregjeve (ne vijim referuara si Rregullorja), dhe me Vendimin nr.2342, date 31.07.2013 ka miratuar amendime te kesaj Rregulloreje. Rregullorja percakton midis te tjerave nje liste prej 7 tregje per tu analizuar nga AKEP per FNT, si dhe detyrimin per te kryer analizen e tre kritereve per tregjet qe nuk jane pjese e rekomandimit Rekomandimit te Komisionit Europian, te viti 2007.
Ligji 9918 eshte ne linje me direktivat e KE te vitit 2003 dhe 2009 dhe metodologjia e analizes se tregjeve e percaktuar ne Ligj dhe ne Rregullore, percakton se AKEP duhet te marre ne konsiderate rekomandimet e Komisionit Europian dhe BEREC.

Disa nga Rekomandimet dhe udhezimet e KE dhe BEREC (me pare ERG) te marra ne konsiderate nga AKEP jane si më poshtë:

- Udhëzuesi e komisionit për analizën e tregut dhe vlerësimin e FNT (2002/C 165/03) sipas kuadrit rregullator për komunikimet elektronike, rrjetet dhe shërbimet të komunikimit elektronik (ne vijim referuar si Udhezimi i KE);

- Rekomandimi i Komisionit, datë 17 Dhjetor 2007 për produktet dhe shërbimet përkatëse brenda sektorit të komunikimeve elektronike të rregulluara *ex ante* në përputhje me Direktivën 2002/21/EC të Parlamentit Europian dhe të Këshillit në një kuadër të përgjithshëm rregullator për rrjetet dhe shërbimet e komunikimit elektronik (2007/879/EC, OJ L 344, 28.12.2007);

- Rekomandimi i Komisionit, datë 9 Tetor 2014 për produktet dhe shërbimet përkatëse brenda sektorit të komunikimeve elektronike të rregulluara ex ante në përputhje me Direktivën 2002/21/EC të Parlamentit Europian dhe të Këshillit në një kuadër të përgjithshëm rregullator për rrjetet dhe shërbimet e komunikimit elektronik (2014/710/EC);

II.Procesi i Konsultimit

Ligji Nr.9918, parashikon ne Nenin 35 te tij, proceduren e keshillimit me palet e interesit per analizen e tregut duke vendosur si afat nje periudhe kohore prej 60 ditesh. Njekohesisht neni 36 percakton se AKEP vendos, ndryshon,mban ose heq detyrime per FNT pas keshillimit me palet e interesuara. Ky dokumnet publikohet ne faqen e Internetit te AKEP dhe palet e intersuara mund te dergojne komente ne lidhje me perfundimet dhe propozimet e AKEP duke iu referuar pyetjeve te keshillimit publik si dhe per cdo aspekt tjeter te lidhur me kete dokument.

III. Bashkepunimi me Autoritetin e Konkurences

Sipas Nenit 38 të Ligjit 9918 AKEP duhet të bashkëpunojë me Autoritetin e Konkurrencës. Gjithashtu AKEP dhe Autoriteti i Konkurrencës kane nenshkruar nje Memorandum Mirëkuptimi me datë 29.08.2007, ku midis te tjerave "Neni 6", parashikon bashkepunimin midis dy autoriteteve per përcaktimin e tregut, përcaktimin e dominancës / përcaktimi i FNT.
Ne vijim te parashikimeve te Ligjit 9918 dhe memorandumit te bashkepunimit midis dy institucioneve, AKEP i ka kerkuar AK te shprehe opinionin e vet ne lidhje me kete dokument te nxjerre ne keshillim publik.

IV. Struktura e Dokumentit

Ky dokument permban analizen e tregjeve me pakice dhe me shumice te linjave me qira, dhe konkretisht:

1. Tregu me shumice i aksesit ne nivel lokal ne vendndodhje fikse (WLA)

2. Tregu me shumice i aksesit ne nivel qendror per produkte te tregut te pergjithshem (WCA)

3. Tregu me shumice i aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse (WHQA);

4. Tregu me shumice i aksesit ne elementet passive te infratsruktures se rrjeteve ne nivel kombetar

Ne kapitullin III, AKEP ka bere nje pershkrim te zhvillimve dhe karakteristikave te tregut me pakice te aksesit broadband ne Shqiperi si dhe nje pershkrim te rrjeteve fikse dhe infrastruktures se ketyre rrjeteve.

Ne kapitullin IV, AKEP ka analizuar tregjet nr.1-3 te cituar me siper, ne lidhej me perkufizimin e tregut dhe analizen per FNT.

Kapitulli V permabn analizen e tregut te aksesit ne infratsrukturen pasivve (tubacione/fiber e pandricuar) ne nivel kombetar duke perfshire perkufizimin e treguit perkates, testin e 3 kritereve dhe analizen per FNT.

Kapitulli VI permabn masat rregulluese te prpozuara nga AKEP per sipermarresit qe vleresohet te kene FNT ne tregjet perkates te analizuar.

Aneksi 1 permban pyetjet kryesore te keshillimit publik per palet e interesuar per te dhene komente ne lidhje me kete dokumnet dhe gjetjet e tij.

III. ZHVILLIMET E TREGUT TE AKSESIT BROADBAND

III.1 TREGU ME PAKICE I AKSESIT BROADBAND NE INTERNET

Në shënimet shpjeguese për Rekomandimin për tregjet përkatëse të vitit 2014, analiza e secilit tregu me shumicë duhet të paraprihet nga një vlerësim i kushteve konkurruese në tregun me pakice te lidhur vertikalisht me tregun/tregjet perkatese me shumice. Tregu me pakicë i aksesit broadband ne Internet përfshin produkte standarde dhe shërbime të ofruara më vete ose/dhe në bundle me shërbime të tjera të komunikimeve elektronike në tregun masiv (përdoruesit e familjarë dhe biznes) nëpërmjet rrjetit telefonik tradicional (ADSL), rrjetit fibër-optike (FTTH, FTTB, FTTC / FTTN), rrjetit të transmetimit dhe / ose shpërndarjes së programeve të radios dhe televizionit, bazuar në teknologji kabllore (CaTV) me kabllo koaksiale ose sistemet koaksiale hibride (HFC) dhe rrjetit të bazuar mbi teknologjinë Ethernet LAN.

Me synimin për të vlerësuar konkurrencën në treg e përcaktuar me pakicë për aksesin në internet në këtë seksion janë analizuar dinamikat dhe treguesit kryesore te tregut me pakice te aksesit broadband nga rrjetet fikse, si numri i pajtimtareve, pjeset e tregut, tarifimi i sherbimeve etj. Vlerësimi i kushteve konkurruese në tregun përkatës të produktit me pakicë është bërë duke marrë parasysh përparësitë e shërbimeve të rregulluar të lidhura më tregjet më shumicë që ofrojnë operatorët e pranishëm në treg.

I.Numri i pajtimtareve te telefonise fikse dhe aksesit broadband

Ofrimi i sherbimeve te aksesit ne Internet nga rrjete fikse eshte ngushtesisht i lidhur me ofrimin e sherbimeve telefonike, per shkak se zhvillimet teknologjike (xDSL) kane bere te mundur ofrimin aksesit broadband nepermjet rrjeteve rrjetet tradicionale te telefonise fikse, dhe xDSL vazhdon te jete teknologjia dominante ne ofrimin e akseist ne internet, pavaresisht zhvillive te rrjeteve kabllore dhe atyre optike. Shërbimet e telefonisë fikse në Shqipëri ofrohen nga rreth 80 sipërmarrës, të cilët zotërojnë rrjetet/infrastrukturën e tyre, përfshirë rrjetin e aksesit apo të lidhjes direkte me përdoruesit fundorë. Siç vihet re edhe nga Figura II.1 numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse ka patur një rënie të vazhdueshme në katër vitet e fundit duke filluar nga viti 2012. Numri i pajtimtarëve të telefonisë fikse në fund të vitit 2015 ishte rreth 227 mijë, që përbën një rënie me rreth 2% në krahasim me vitin 2014.[1] Rënien e theksuar ne 2014 erdhi edhe për shkak të ndryshimit të mënyrës së raportimit të këtij treguesi që në dy vitet e fundit i referohet numrit të përdoruesve aktive (me përdorim në 3 muajt e fundit të telefonisë fikse për përdorueist me parapagim). Numri i pajtimtarëve të Albetelecom në 2015 pati një reduktim të vogël me 1% në krahasim me 2014. Norma e pernetrimit për telefoninë fikse (numër pajtimtarësh për 100 banorë) arriti në 8%, që është shumë më e ulët se në vendet e BE apo edhe të rajonit. Per sa i perket pjeseve te tregut per pajtimtare te telefonise fikse, Albtelecom ka 80% pjesë tregu në 2015, ndërsa Abcom si operatori më i madh alternativ ka vetëm 5% pjesë tregu.

FIGURA III.1 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË TELEFONISE FIKSE 2000-2015

[1] Të dhenat e vitit 2014 të raportuara më parë janë rishikuar për shkak të ndryshimit të numrit të raportuar nga ASC dhe Nisatel.

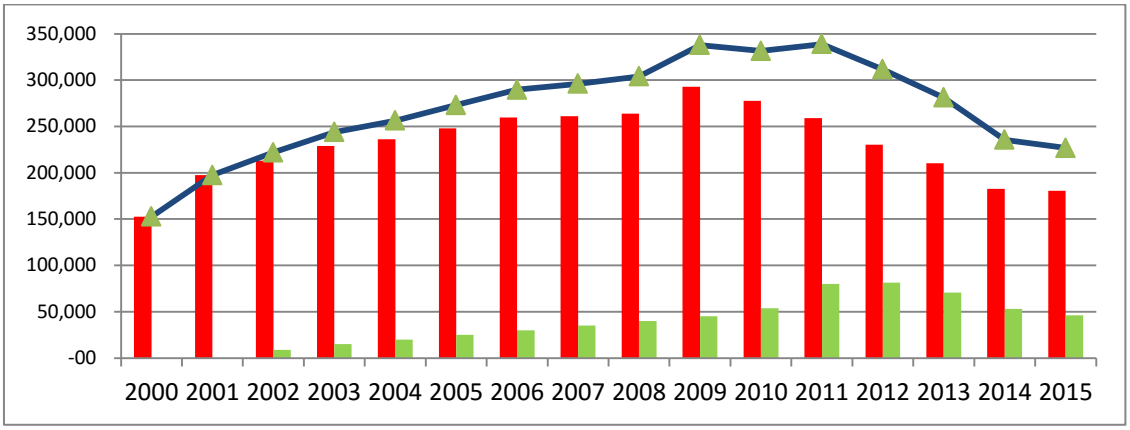

Megjithë efektin e ndryshimit të përkufizimit apo raportimit të këtij treguesi, tendenca në rënie është e dukshme per disa vite rradhazi tashmë. Të dhënat për numrin e pajtimtarëve sipas qarqeve tregojnë se rreth 46% e të gjithë pajtimtarëve të telefonisë fikse janë në qarkun Tiranë. Qarqet me penetrim më të madh të telefonisë fikse janë Tirana, Vlora, Gjirokastra dhe Korça me 9-13.4%, ndërsa qarqet me penetrim më të ulët janë Kukësi dhe Dibra me më pak se 3%.

Rënia e përdorimit të shërbimeve të telefonisë fikse vihet re edhe në reduktimin e sasisë totale të thirrjeve të gjeneruara nga rrjetet fikse. Sasia e thirrjeve telefonike të gjeneruara nga pajtimtarët e rrjetit fiks të Albtelecom në Tremujorin IV 2015 u reduktua me 19% në krahasim me Tremujorin IV 2014, ndërsa gjatë vitit 2015 një përdorues i rrjetit fiks të Albetelcom gjeneroi mesatarisht 67 minuta thirrje në muaj, një reduktim me 17% në krahasim me vitin 2014.

Figura e me poshte paraqet ecurine e normes se penetrimit te telefonise fikse per popullsi dhe paralelisht edhe ecurine e ketij treguesi ne bote. Nga te dhenat vihet re se Shqiperia ka nej norme shume te ulet penetrimi te sherbimeve te telefonise fikse ne krhasim me mesataren e vendev te zhvilluara, madje me te ulet edhe se mestaraja e vendev ne zhvillim.

FIGURA III.2 – NORMA E PENETRIMIT TE TELEFONISE FIKSE

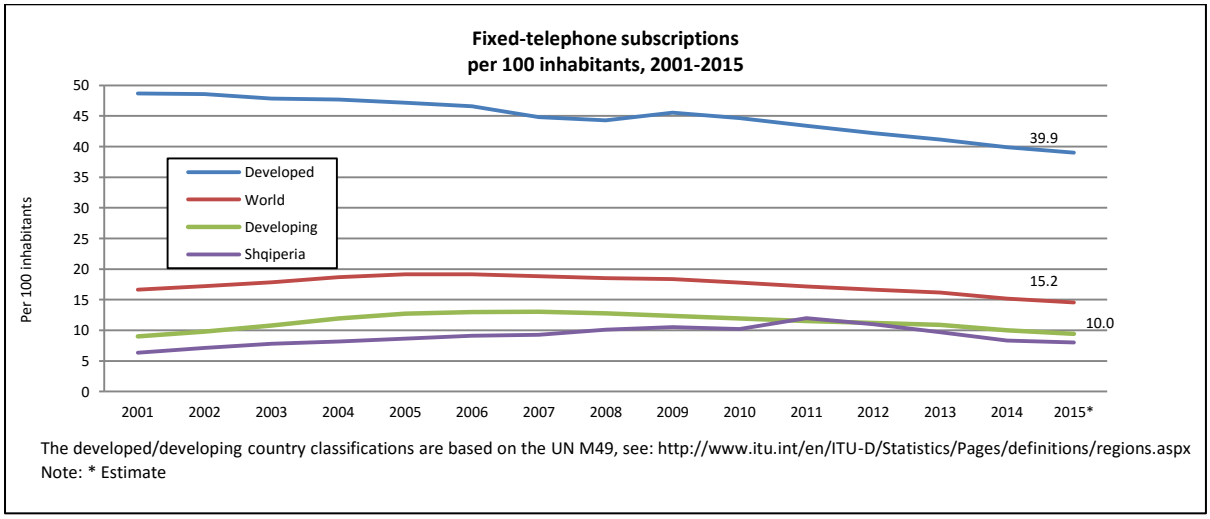

Burimi: ITU dhe AKEP

Megjithëse shërbimet e telefonisë nga rrjetet fikse kanë pasur reduktim të ndjeshëm në vitet e fundit, shërbimet e aksesit broadband nga rrjete fikse kanë vazhduar të kene rritje të

qëndrueshme në 5 vitet e fundit. Numri pajtimtarëve me akses broadband fiks në fundvitin 2015 arriti në rreth 243 mijë, që përbën një rritje me rreth 17% në krahasim me fundvitin 2014. Norma e penetrimit për popullsi dhe për familje e pajtimtarëve me akses broadband fiks në fund të vitit 2015 ishte 9% dhe 33% përkatësisht. Albtelecom dhe 3 operatorët kryesorë alternativë patën rritje të numrit të pajtimtarëve me 5-18%. Pjesët e tregut të këtyre operatorëve kanë qenë të qëndrueshme dhe Albtelecom zotëron 40% të tregut.

TABELA III.1 ECURIA E NUMRIT TË PAJTIMTARËVE TË AKESIT BROADBANDI NGA RRJETE FIKSE 2010-2015

	Albtelecom	Abcom	Abissnet	ASC	OA te tjere	Total Broadband Fiks
2010	70,597	13,575	7,000	5,666	23,162	120,000
2011	60,055	29,321	15,321	10,129	24,871	139,697
2012	66,757	35,870	17,719	11,777	27,965	160,088
2013	73,242	43,430	20,562	15,432	29,890	182,556
2014	82,747	47,480	23,259	28,489	25,956	207,931
2015	97,597	51,093	24,497	31,357	38,326	242,870
Ndryshimi 2015/2013	**18%**	**8%**	**5%**	**10%**	**48%**	**17%**

Tabela e mesiperme jep në mënyrë më të detajuar ecurine e numrit te pajtimtareve me akses broadband ne periudhen 2000-2015 si dhe per operatoret kryesore ne treg. Te gjithe operatoret kryesore vihet re se kane ecuri pozitive ne 3-4 vitet e fundit.
Tendenca e kunderta te zhvillimit te aksesit broadband nga rrjete fikse dhe telefonise fikse vihen me qarte ne figuren me poshte, ku vihet re se pavaresisht se ne 2010 numri i pajtimtareve me akses broadband ishte shume me i vogel se numri i pajtimtareve te telefonise fikse, ne vitin 2015 numri i pajtimatrve me akses broadbannd nga rrjete fikse eshte me i madh se numri i pajtimtareve te telefonise fikse.

FIGURA III.3. ECURIA E PAJTIMATREVE TE TELEFONISE DHE TE AKSESIT BROADBAND NGA RRJETE FIKSE

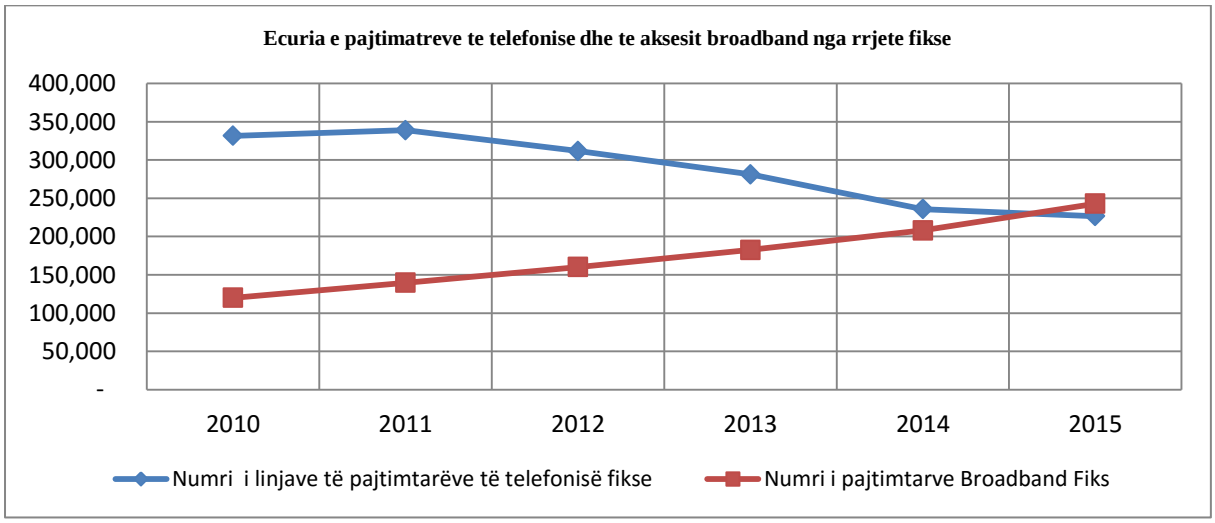

II.Paketat e integruara (Bundles)

Te dhenat e mesiperme tregojne se sherbimi telefonik per disa vjet tashme rezulton te kete marre rol dytesor ne sherbimet nga rrjete fikse, ndersa nxitesi kryesor i zhvillimit te ketyre rrjeteve jane sherbimet e akesit broadband dhe sidomos sherbimet e integruara. Ofrimi i sherbimeve te rrjeteve fikse me paketa (bundles) te sherbimeve te aksesit ne Internet, telefonise fikse dhe TV (CaTV ose IPTV) rezulton te jete forma predominuese e konkurrences midis operatoreve te rrjeteve fikse.

Gjatë vitit 2015, numri i pajtimtarëve me shërbime të integruara në shporta triple play (Telefoni, Internet dhe TV), u rrit rreth 3 herë në krahasim me vitin 2014. Albtelecom pati rritjen më të madhe të këtyre pajtimtarëve (me rreth 4 herë). Tabela e mëposhtëme paraqet ecurinë e numrit të pajtimtarëve të Albtelecom me akses broadband dhe shërbime të integruara. 63% e pajtimtarëve me akses brodband të Albtelecom në fund të vitit 2015 ishin pajtimtarë të shportave trefishe (Telefoni, Internet dhe IPTV).

TABELA III. 2: NUMRI I PAJTIMATRËVE ME SHËRBIME TË INTEGRUARA TË ALBTELECOM

	2013	2014	2015	Ndryshimi 2015/14
Numri total i pajtimtarëve me akses broadband	73,242	82,747	97,597	18%
Numri i pajtimtareve qe kane akses ne sherbime te integruara (TV, Internet, telefoni)	70,961	76,230	93,873	23%
Telefoni fikse dhe Internet	70,961	60,939	32,293	-47%
Telefoni fikse, Internet dhe IPTV		15,291	61,580	303%

III.Teknologjia

Në tregun e aksesit broadband me pakicë ekzistojnë mundësi të ndryshme për realizimin e shërbimeve të aksesit nëpërmjet rrjetit telefonik tradicional (ADSL), aksesit nëpërmjet rrjeteve optike fibër (FTTH, FTTB, FTTC / FTTN), Wired (CATV). Te dhenat e tregut tregojne se teknologjia mbizoteruese eshte DSL e ndjekur nga kabllor koaksial. Shumica e lidhjeve DSL jane me rrjete te kombinuar fiber otike dhe bakri (FTTN/FTTC). Figura e meposhteme parqet shperndarjen e lidhjeve broadband fiks sipas tekonologjise ne Shqiperi dhe mesataren ne vendet e BE. DSL eshte teknologjia kryesor ne Shqiperi dhe ne BE. Ne Shqiperi lidhjet DSL perbejne 63% te totalit te lidhjeve broadband fiks, dhe shumica e tyre eshte me kombinim fiber optike + linje bakri apo FTTN/FTTC.

FIGURA III.4: LIDHJET BROADBAND FIKS SIPAS TEKNOLOGJISE SHQIPERI V BE 2015

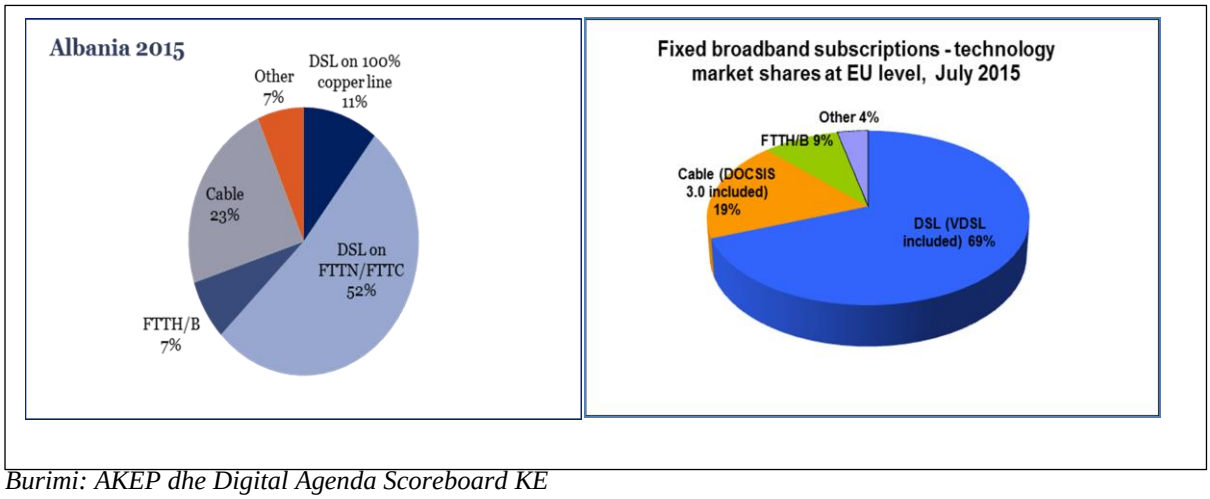

Burimi: AKEP dhe Digital Agenda Scoreboard KE

Lidhjet me fiber optike ne Shqiperi (FTTH/B) perbejne 7% te totalit te lidhjeve, nivel i krahasueshem me BE me 9%. Lidhjet kabllore ne Shqiperi perbejne 23%, ndersa NGA kabllor (DOC SIS 3.0 dhe me shume) perben vetem 14% te totalit et lidhjeve kabllore, ndersa ne vendet e BE atp perbejne 80%. Pajtimtaret me lidhje ne NGA (FTTx + NGA kabllore) ne Shqiperi perbejne 63% te te gjitha lidhjeve broadband, ku shumica e tyre jane ne ADSL ne FTTN/C, ndersa ne vendet e BE ky proporcion eshte 35% ku shumica jane VDSL, FTTH/B dhe Cable DOC SIS 3.0.

IV.Shpejtesia e aksesit broadband

Figura e mëposhtëme tregon shpërndarjen e pajtimtarëve me akses broadband në internet ne rrjetet fikse sipas shpejtesive të përdorura ne 2014 dhe 2015. Sic mund te vihet re shpejtesia me e perdorur eshte 4-10 Mbps me 64% ne 2015 nga 53% ne 2014. Ne keto dy vite vihet re se eshte reduktuar pjesa e pajtimtareve me shpejtesi me pak se 4 Mbps: nga 36% ne 2014 ne 30% ne 2015.

FIGURA III.5: SHPERNDARJA E PAJTIMTAREVE ME AKSES BROADBAND FIKS SIPAS SHPEJTESISE 2014-2015

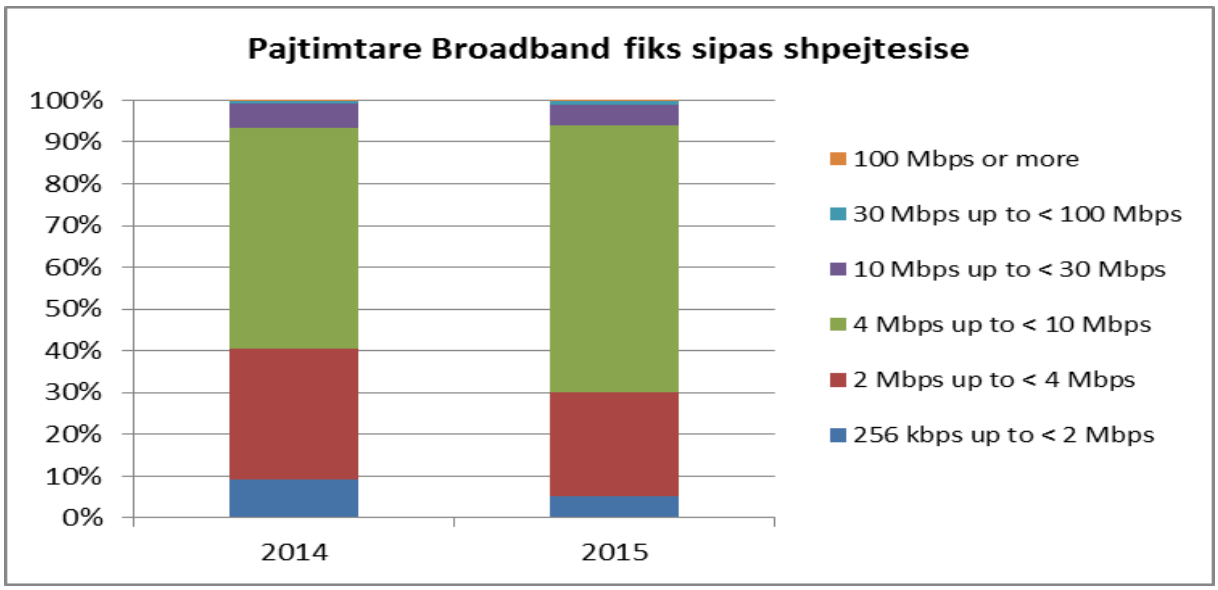

V.Tarifimi i sherbimit te aksesit broadband

Sherbimi i aksesit broadband mund te tarifohet si sherbim me vehte (stand alone) ose si pjese e paketave me disa sherbime te tjera si Telefoni dhe/ose TV, te integruara ne nje pakete dhe me nje tarife te vetme mujore (bundles). Ecuria e numrit te pajtimtareve dhe politikat tarifore te operatoreve tregojne per nje rritje te ndjeshme te tarfimit me paketa te integruara ne vitet e fundit. Me poshte paraqiten krahasime te tarifave te paketave te ndryshme te aksesit broadband te Albtelecom me vendet e BEREC. Tarifat jane ne Euro me TVSH dhe te axhustuara me kursin e kembimit per fuqine blerese (PPP) dhe per Shqiperine eshte perdorur kursi 1 Euro=62 lek. Pra ne terma nominale me kursin e kembimit te tregut tarifat e paraqitura ne figurat e meposhteme jane me shume se dy here me te lira, por per krahasueshmeri me fuqine blerese te njejte me vendet e BEREC perdoret kursi i cituar PPP.

Aksesi broadband (stand alone)

Si tarife krahasuese per Albtelecom eshtte marre tarifa standarde ADSL 4799 lek/muaj per akses 8Mbps pa limit. Nga krahasimi vihet re se kjo tarife e korrektuar per fuqine blerese ne Shqiperi (PPP) eshte 77 Euro dhe rreth 3 here me e larte se mesatarja e vendeve te BEREC.

FIGURA III.6: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (STAND ALONE)

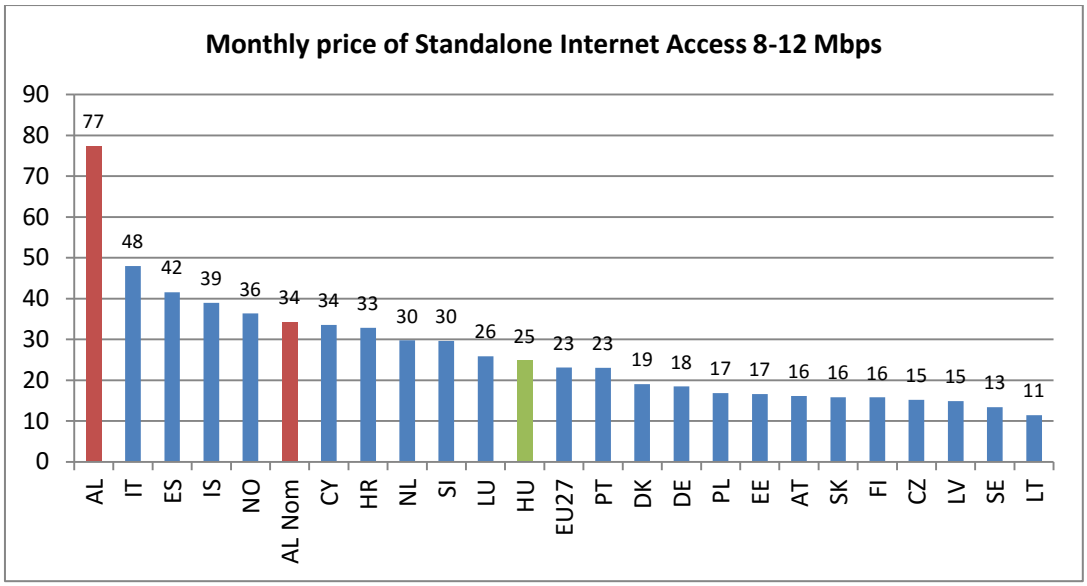

Paketa te integruara Internet dhe telefoni

FIGURA III.7: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (TELEFONI DHE INTERNET)

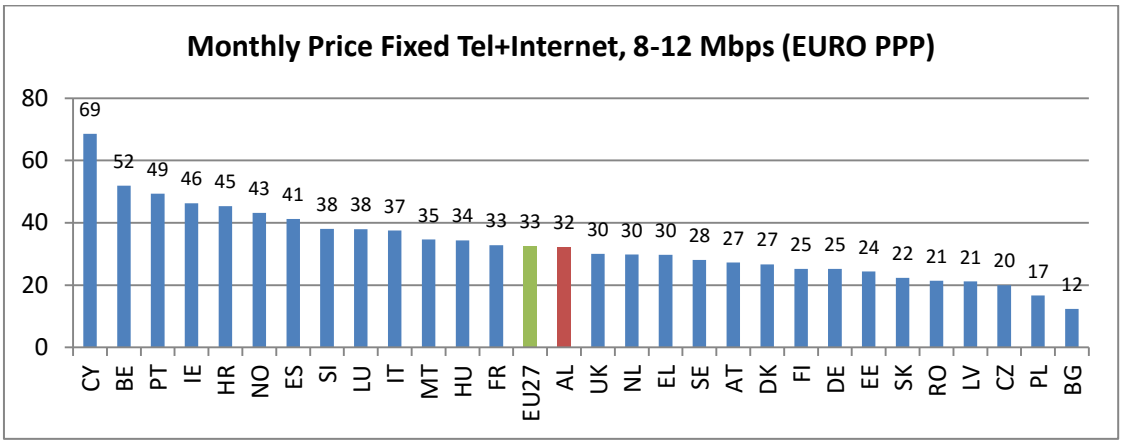

FIGURA III.8: KRAHASIMI I TARIFAVE MUJORE TE AKSESIT BROADBAND (TELEFONI, INTERNET DHE TV)

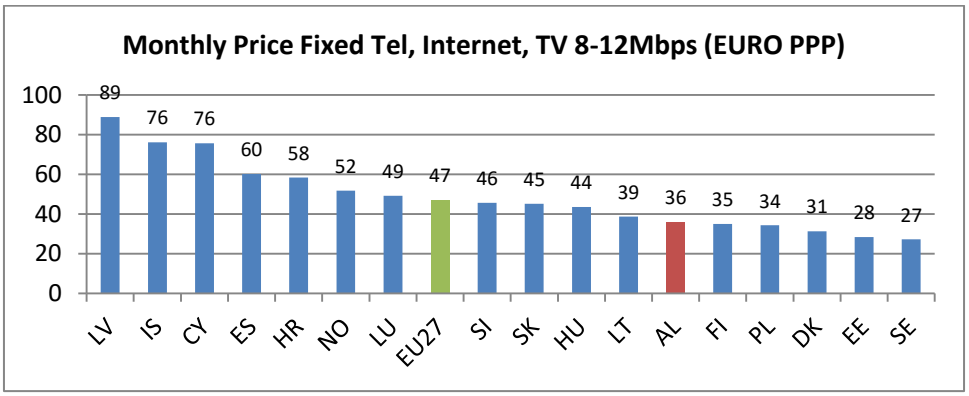

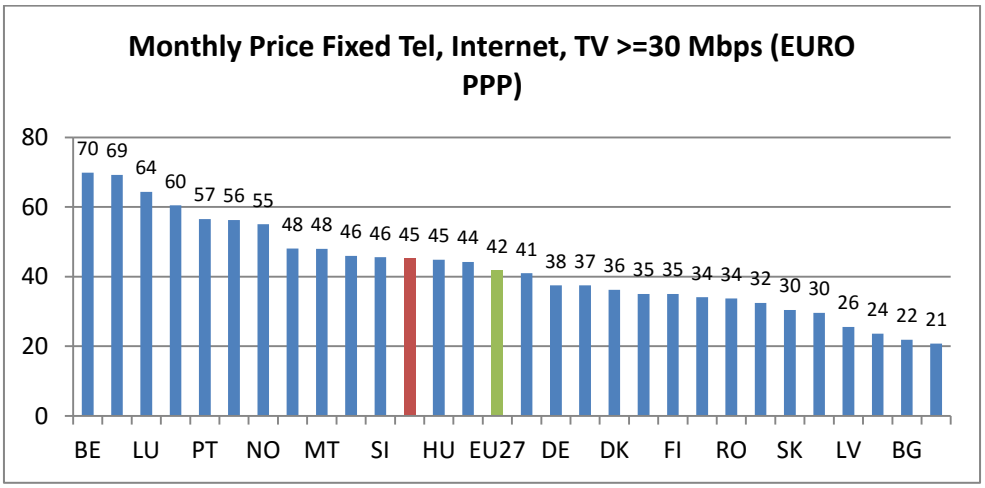

Nga krahasimi i tarifave te mesiperme te axhustuara per fuqine blerese vihet re se:

- Tarifat per sherbimin akses ne Internet me shpejtesi 8-12 Mbps eshte shume e larte ne Shqiperi krahasuar me vendet e BEREC;
- Tarifat per sherbime te integruara jane te krahasueshme me nivelin mesatar te BEREC

VI.Pjeset e tregut

Ndarja e tregut është një nga treguesit më të rëndësishëm në vlerësimin e gjendjes së konkurrencës në tregun përkatës. Pjesët e tregut llogaritet në bazë të numrit të pajtimtarëve për operatorët që operojnë në tregun përkatës të shitjes me pakicë broadband në internet. Figura më poshtë na paraqet trendin për përiudhen 2010-2015.

FIGURA III.9 PJESËT E TREGUT SIPAS NUMRIT TË PAJTIMTARËVEME AKSES BROADBAND

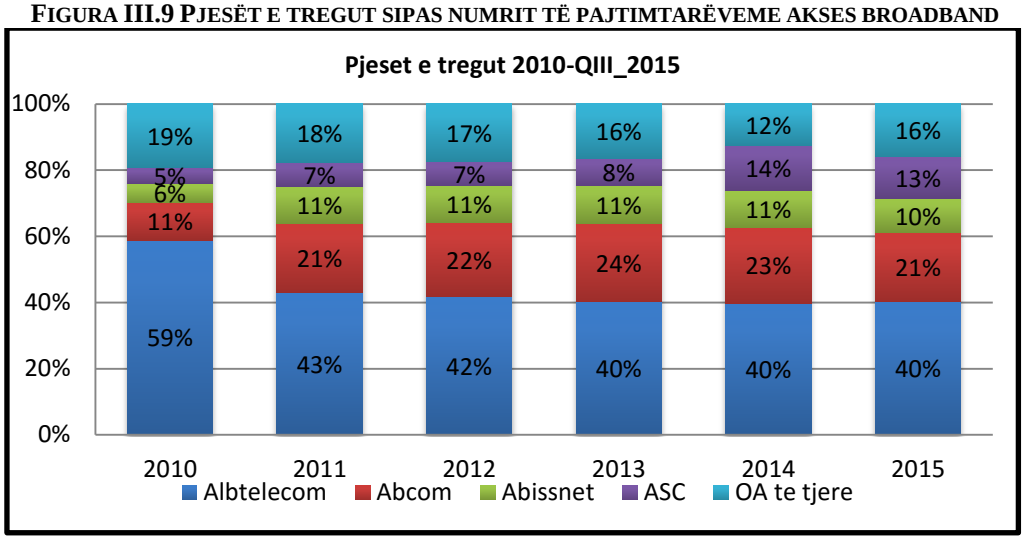

Pjesa e tregut e Albtelecom ka ardhur ne renie ne periudhen 2010-2013 dhe ka qendruar ne nivelin 40% qe prej vitit 2013, pavaraeisht rritjes se ndjeshme te numrit te perdoruesve te Albtelecom ne kete periudhe.

Ndarja e pjeset te tregut midis Albtelecom dhe operatoreve alternative (40% v 60%) eshte e ngjashme me nivelin mesatar te vendeve te BEREC (41% v 59%). Njekohesisht dhe treguesi i perqendrimit te tregut me pakice te aksesit broadband ne Shqiperi eshte 2347 krahasuar me 3100 ne vendet e BEREC.

FIGURA III.10 PJESËT E TREGUT AKSES BROADBAND SHQIPERI DHE BE

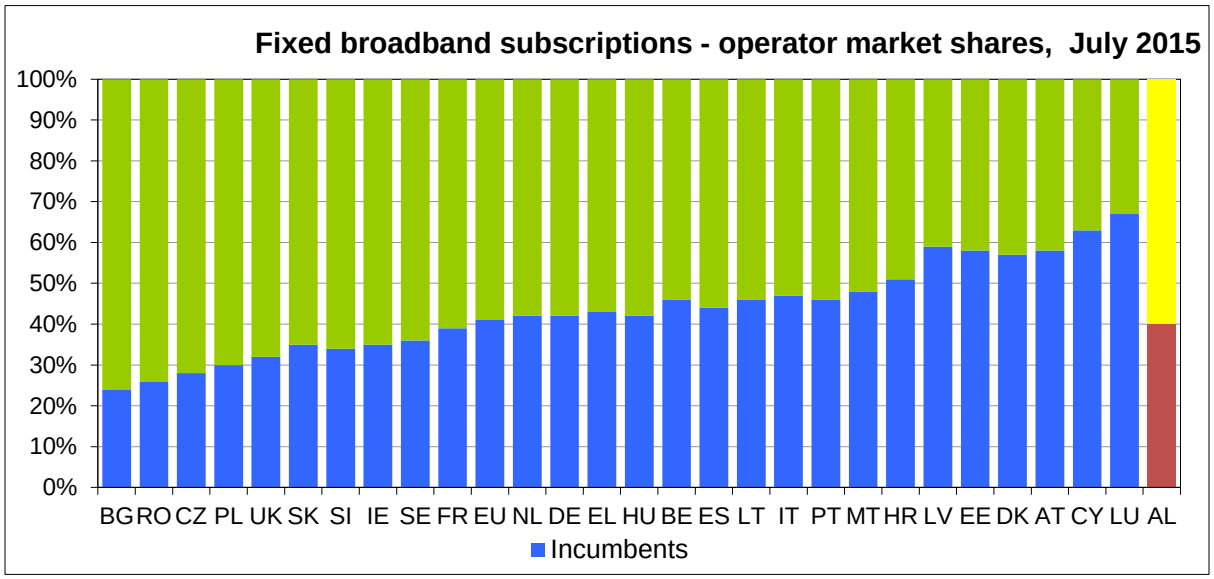

Vihet re nga të dhënat e paraqitura për periudhën që mbulohet nga kjo analizë së pjesa e tregut për Albtelecom nga 2011 ka pësuar rënie, por numri i pajtimatrëve ka pasur rritje. Kjo rritje ka ardhur si rrjedhim i politikave marketing dhe procesit të vazhdueshem për disa vjet të

ndërtimit të një infastrukture NGA. Rritje në numrin e pajtimatrëve u vu re edhe tek pjestarët e tjerë të tregut.
Albtelecom në tregun relevant me pakicë është nën ndikimin e kushteve të rregullimit të tregjeve të lidhura vertikalisht me shumicë. Në lidhje me këtë periudhë deri në analizën e ardhshme të tregut, pritet që incumbent të mbajtur një pozicion drejtues në drejtim të pjesës së tregut në bazë të numrit të pajtimtarëve në tregun me pakicë të aksesit broadband internet.
Pjesët e tregut kane rëndësi në analizat që zhvillohen. Nga ato varet gjendja e mëvonshme e konkurrencës në treg. Diferenca ndërmjet pjesës se tregut të incumbent dhe të lojtarëve të tjerë është një faktor ndikues për hyresit e rinj potenciale. Rezultatet për llogaritjen e indeksit Herfindahl-Hirschman treguan se tregu me pakicë është relativisht konkurrues në krahasim me nivelin mesatar të përqendrimit të vendeve antarë të BE.

III.2 INFRASTRUKTURA E RRJETEVE FIKSE DHE LINJAT ME QIRA

Karateristike e rrjeteve fikse ne Shqiperi eshte ofrimi i tyre nga nje numer i madh operatoresh. Ne ndryshim nga vendet e BE apo edhe te rajonit, ku operatoret alternative bazohen kryesisht ne infrastrukturen e rrjetit fiks incumbent per te ofruar sherbime te telefonise fikse dhe aksesit broadband, sidomos ne rrjetin lokal (lidhja direkte me premisat e perdoruesit fundor), ne Shqiperi shumica e operatoreve alternative kane ndertuar rrjetet e tyre, sidomos ne nivel loka ne qytetet krueosre apo ne zonat rurale me atraktive. Ne drejtim te ofrimit te sherbimeve te aksesit broadaband per perdoruesit fundore, jane te rendesishme nje sere inputesh, dhe nder to jane dhe infrastruktura aktive dhe pasive, ne nivel lokal dhe kombeatar (nder-urban) si dhe lidhjet me boten per akses ne konektivitetin nderkombetar. Ne kete seksion paraqitet informacion per rrjetet kryesore te Fibres optike dhe tubacioneve dhe lojtaret me te medhenj qe zoterojne dhe ofrojne akses ne kete infrastrukture.

I.Fibra Optike

Tabela e meposhteme paraqet informacion mbi sipermarresit qe kane instaluar fiber optike (FO) ne qytetet dhe akset kryesore rrugore nderurbane ne Shqiperi, sipas te dhenave te sjella nga operatoret per ndertimin e Atlasit.

TABELA III.3: FIBRAT OPTIKE NDERURBANE TE OPERATOREVE NE SHQIPERI

Operatori	Gjatesia e FO te instaluar (km)	Prezenca
Albtelecom	1,409	Ne qytetet kryesore dhe akset rrugore kryesore nder-urbane.
ATU	752	Akset rrugore kryesore nder-urbane
Abcom	240	Qytetet: Tirane, Durres, Shkoder. Aksi Tirane-Rinas
Primo	230	Qytetet: Tirane, Durres, Shkoder, Golem (Kavaje)

Abissnet	152	Qytetet: Tirane, Durres, Shkoder, Golem (Kavaje)
Itel	147	Qyteti: Tirane
Nisatel	129	Qyteti: Vlore, Durres
ITirana	92	Qyteti: Tirane
Tring	69	Qyteti: Tirane
Tvm_Devolli	64	Devoll
Apollnet	42	
Keminet	16	
Artan_Zhiva	12	
Telkom	8	
Enada_online	4	
Esde	1	
Plus	1	
Totali	3,369	

Figurat e meposhteme paraqesin shtrirjen e rrjeteve optike ne Shqiperi sipas te dhenave te hedhura ne Atlas.

FIGURA III. 11: FIBRA OPTIKE TE GJITHE OPERATORET

Fibra Optike te Gjithe Operatoret

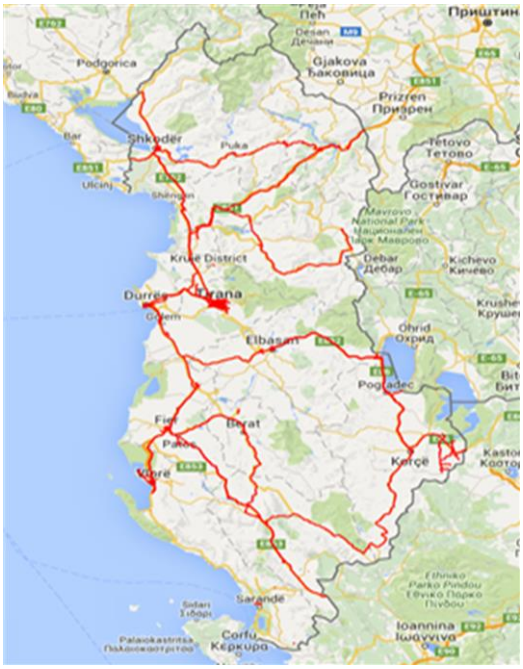

Fibra optike te gjithe pa Albtelecom dhe ATU

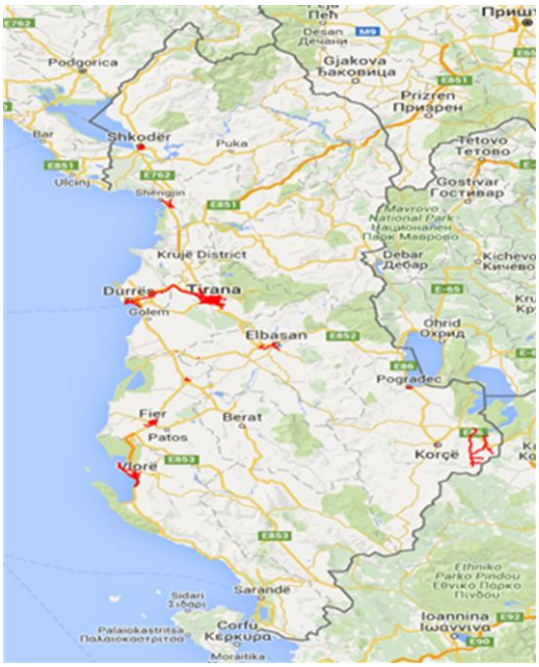

FIGURA III.12: FIBRAT OPTIKE TE ALBTELECOM DHE ATU

Fibra Optike Albtelecom

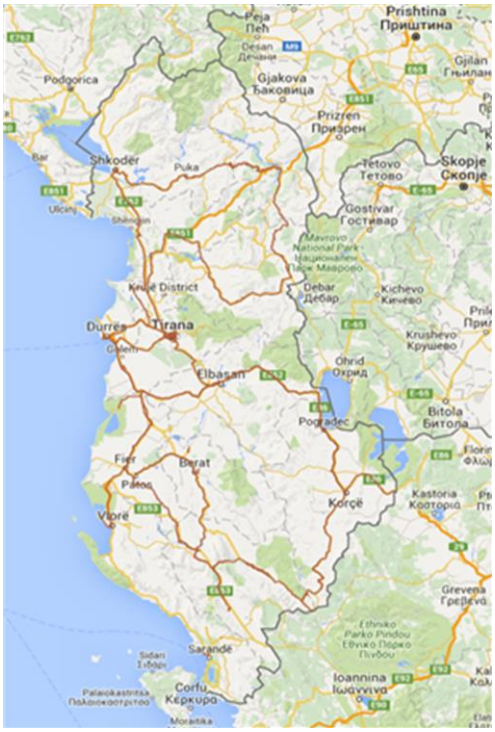

Fibra optike ATU

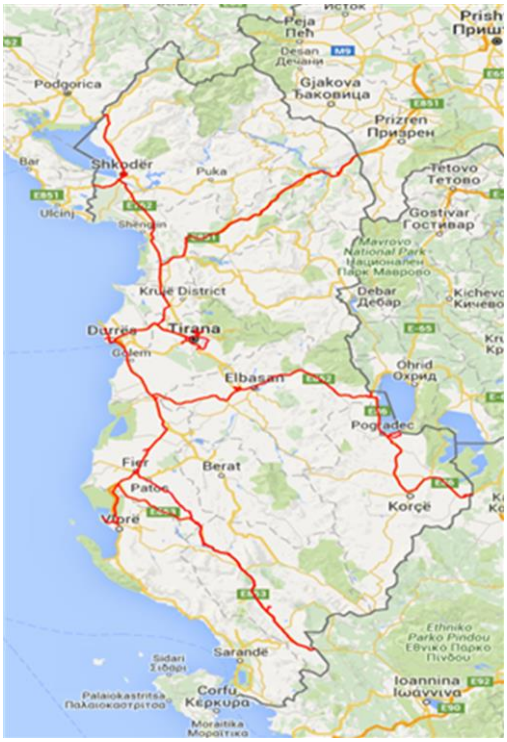

FIGURA III.13: FIBRAT OPTIKE NE TIRANE

Fibra Optike te gjithe operatoret: Tirane

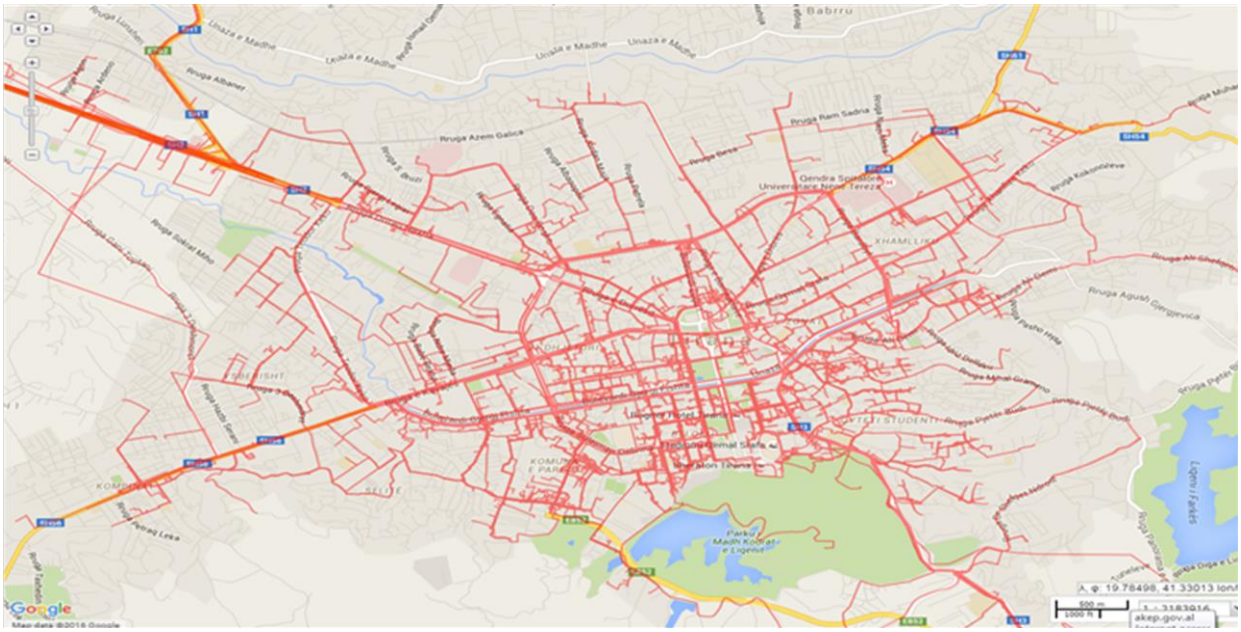

Fibra optike Albteelecom Tirane

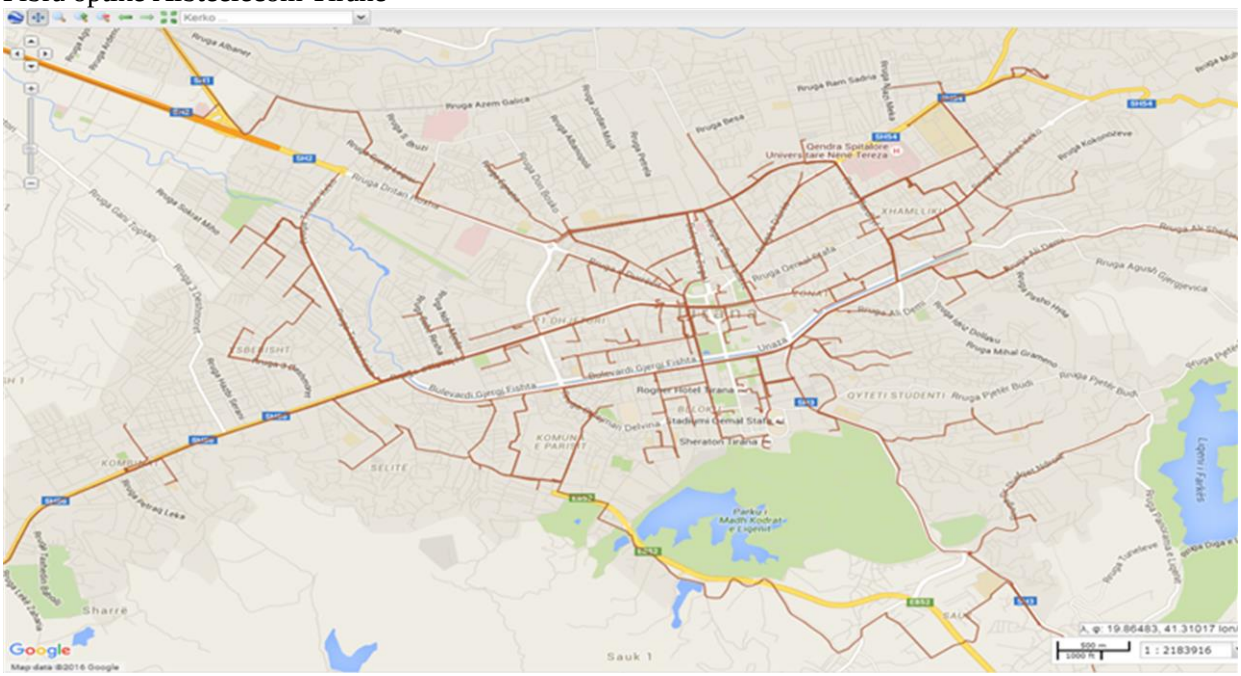

Sic mund te vihet re ne qytetet kryesore ka disa operatore qe jane prezent me infrastrukture fiber optike dhe ne akset rrugore qe lidhin qytetet kryesore jane present vetem Albtelecom dhe ATU. Keto kapacitete sherbejne per operatoret perkatese per ofrim sherbimesh te komunikimeve elektronike, ne nivele me pakice por edhe ne nivel me shumice. Fibra optike sherben per transport trafiku ne kapacitete shume te medha dhe ne baze te ndarjes se segmenteve trank dhe terminuese, fibrat optike qe lidhin qytetet kryesore dhe brenda tyre perbejne mundesi ofrimi kapacitetesh ne nivel trank. Pervec fibres optike, operatoret kryesore ne rrjetet e tyre kryeosore perdorin edhe lidhje me radiofrekuenca. Harta e lidhjeve me radiofrekuenca eshte me e dendur dhe numri i operatoreve qe kane lidhje me radifrekuenca eshte me i madh.

Albtelecom zoteron 42% te totalit te fibres optke te instaluar ndersa ATU 22%, dhe te dy se bashku zoterojne rreth 64% te totalit te fibres optike ne Shqiperi, ne rrjete urbane dhe nder-urbane. Nderkohe, Albtelecom dhe ATU zoterojne 100% te lidhjeve me fibra optike ne zonat nderurbane.

II.Tubacione

Per sa i perket tubacioneve, te dhenat e Atalsit kane te dhenat e meposhteme.

TABELA III.4: TUBACIONE E RRJETEVE FIKSE

Operatori	Gjatesia e tubacioneve (km)	Prezenca
Albtelecom	1,645	Urbane dhe nderurbane
Nisatel	236	Urbane
Tring (ASC)	9	Urbane
Vivo	15	Urbane
ATU	755 x 6	Nder-urbane
Abissnet		Urbane
Totali	2,660	

Shenim: ATU nuk ka depozituar te dhena dhe shifra e mesiperme eshte e gjatesise se FO nderurbane te ATU. Vlersohet se ka dhe kapacitete te tjera shtese ne Tubacione (kontrata me Mnistrine e transportit...._). Te dhenat e Abissnet nuk jane compatible me Atlasin

FIGURA III.14: TUBACIONE TE GJITHE OPERATORET

Tubacione te gjithe operatoret

Tubacione te gjithe operatoret pa Albtelecom dhe ATU

Sic mund te vihet re edhe per Tubacione, Albtelecom zoteron 62% te gjithe tubacioneve ne zona urbane dhe nder-urbane, ndersa Albtelecom dhe ATU zoterojne 100% te tubacioneve ne zona nder-urbane.

III.Linjat me qira dhe perdorimi i perbashket i infrastruktures pasive

Tabela e meposhteme paraqet te dhena per perdorimin e infrastruktures aktive per linjat/kapacitet me qira ne nivel me shumice dhe me pakice si dhe te infratsruktures pasive (tubacione dhe dark fiber) .

TABELA III.5: LINJAT ME QIRA DHE AKSESI NE INFRASTRUKTURE PASIVE (2014-2015)

	2014				2015			
	Total	Albtelecom	Abcom	ATU	**Total**	Albtelecom	Abcom	ATU
Ofrimi me pakice Linja/kapacitete me qira								
Numri I klienteve biznes	**116**	2	85	9	**147**	4	89	18
Numri I linjave/lidhjeve te dhena	**977**	14	711	93	**1,130**	21	750	125
Kombetare	**942**	1	697	89	**1,008**	1	736	121
Nderkombetare	**35**	13	14	4	**38**	20	14	4
Kapaciteti total I dhene me qira	**7,727**	5	2,400	4,045	**14,320**	16	2,400	11,560
Kombetare	**7,427**	4	2,170	4,006	**13,666**	4	2,170	11,148
Nderkombetare	**300**	1	230	39	**654**	12	230	412
Ofrimi me shumice Linja/kapacitete me qira								
Numri I operatoreve	**39**	23	7	9	**47**	23	8	5
Numri I linjave/lidhjeve te dhena	**345**	186	120	39	**508**	248	130	36
Kombetare	**328**	172	120	36	**489**	230	130	35
Nderkombetare	**17**	14	-	3	**19**	18	-	1
Kapaciteti total I dhene me qira	**34,793**	15,311	1,300	18,182	**36,826**	22,226	1,500	13,100
Kombetare	**33,392**	14,130	1,300	17,962	**35,346**	20,846	1,500	13,000
Nderkombetare	**1,401**	1,181	-	220	**1,480**	1,380	-	100
Ofrim Akses ne Infrastrukture Pasive	-							
Dark fiber	**927**	621	124	152	**924**	622.00	132.00	137
Akses ne tubacione	**19**	19	-	-	**61**	36.00	-	-

Burimi: Te dhenat periodike statistikore te raportuara nga operatoret

Nga te dhenat vihet re se Albtelecom ka presence te ulet ne tregun me pakice te linjave me qira, pro eshte ofruesi kryesor ne nivel me shumice, duke rritur ndjeshem kapacitet e dehna me qira ne 2015. Abcom ka presence te larte ne tregun me pakice te linjave me qira, port e vogel ne nivel me shumice. ATU eshte ofruesi kryesor i linjave me qira ne nivel me pakice per sa i perket kapaciteteve te dhena, dhe eshte ofruesi i dyte me i madh pas Albtelecom ne nivel me shumice. Perdorimi i dark fiber eshte ne nivel te larte, ndersa i tubacioneve ne nivel shume te ulet, megjithe rritjen ne 2015.

IV. ANALIZA E TREGJEVE ME SHUMICE TE AKSESIT LOCAL, QENDROR DHE ME CILESI TE LARTE

IV.1 Perkufizimi i Tregjeve me pakicë

AKEP, bazuar në zhvillimet e tregut, ndryshimeve te ndodhura pas analizave te tregut ne 2014 ne keto tregje dhe Rekomandimeve te KE, gjykon të arsyeshme të rishikojë vleresimin e përkufizimit të tregjeve përkatës të aksesit të kryer ne analizat e vitit 2014.

Ne percaktimin e tregut perkates te produktit, AKEP gjykon te marre ne konsiderate perkufizimet e rekomandimit te KE te vitit 2014, i cili ka grupuar perdoruesin fundor te produktit dhe te sherbimit te cilat kane nje qellim. Tipet e grupeve te konsumatoreve fundore që jane marra parasysh jane konsumatore rezidenciale dhe biznes. Keta te fundit mund te kategorizohen ne te vegjel, te mesem dhe te medhenj me ose pa shume qendra vendodhje biznesi.

Nga perspektiva e kerkeses, vleresohet se ka ndryshime midis kerkesave per broadband dhe sherbime qe lidhen me të, në nivel me pakicë midis konsumatoreve fundore. Kuptohet ka kerkesa te ndryshme per nje konsumator individ, per nje SME dhe nje kompanie te madhe me kerkesa te sofitikuara dhe me shume pika prezence vendndodhje. Keto ndryshime ne kerkese rezultojne nga fakti se konsumatori bisznes zakonisht ka nevoje per nivel kapaciteti transmetues te larte dhe siguri ne cilesi e sherbimit, por ka raste kur nje konsumator biznes te mund te plotesoje kerkesat e tij me bundle sherbimesh standard. Nisur nga keto mund ti ndajme ne dy grupe konsumatoresh te cilen kane kerkesa te ndryshme ne nilevin e cilesise se sherbimit, ne kapacitetin e dedikuar, ne mundesine e ofrimit, ne numrin e difekteve dhe koha e nevoshme per ti riparuar ato. Nga ana tjeter eshte e veshtire qe nje ofrues i ketyre sherbimesh te ofroje sherbime te personalizuar ne mase te per te plotesuar kerkesat e tregut pa pesuar kosto shtese. Ne këtë kuptim AKEP ka percaktuar dy tregje te ndare pakice:

- Tregu me pakice per sherbime te standartizuara
- Tregu ne pakice per sherbime te dedikuara me cilesi te larte

a. Tregu me pakice per sherbime te standartizuara(tregu masiv)

Tendenca e konsumatoreve rezidenciale dhe e disa bizneseve per sherbime bundle te cilat kane perfshire disa lloje sherbimesh ka pesuar rritje. Ne pergjithesi keto bundle kane te perfshire ne nje pagese, telefoni fikse dhe celulare, akses ne te dhena, TV. Megjithë kerkesen e madhe per bundle, shumica e operatoreve ofrojne pervec bundle edhe sherbimin e te dhenave vecmas, pavaresisht se disa operatore kane tendence ta perfshijne aksesin ne broadband me telefonine fikse.
Ne nivel pakice ekzistojne nje numer mundesish per aksesin ne broadband nga rrjetet fiks. Ketu permendim rrjete me baze DSL, rrjete me fibra dhe rrjetet kabllore. Gjithashtu edhe rrjetet satelitore dhe rrjetet tokesore TV jane te mundur te ofrojne sherbimin e dhenave dhe aksesin ne internet broadband.
Pervec kesaj, parë edhe nga prespektiva e perdoruesi fundor sherbimet e ofruar nga rrjete jo celulare si WiFi dhe celulare, ne disa rrethana te caktuara mund te konsiderohen te zevendesueshme me sherbimet nga rrjete fikse, por teknologjie qe ofrojne celularet eshte larg kerksese per kapacitete te larta, duke qene se sherbimet e aksesit ne broadband nga rrjete celulare jane dizenjuar per te krijuar mudesi aksesi jo nga nje pozicion fiks, ndaj dhe mund te kene kufizime ne lidhje me shpejtesine dhe brezin. Hedhja ne treg dhe mbulimi i territorit shqiptar me teknologji LTE do jete nje faktor qe do te ndikoje ne zevendesuseshmeri. Kjo teknologji pritet te zbuse barrierat e kufizimeve te shpejtesise dhe brezit per aksesin ne broadband nga rrjete celulare duke e bere te krahasueshme me ate nga rrjete fikse. Faktor tjeter qe duhet marre ne shqyrtim do te jete krahasueshmeri e cmimit midis ketyre akseseve

nga te dyja rrjetet, menyra e ofrimit te sherbimit nga operatoret(ofrojne sherbime te ngjashme me siguri rrjet te larte apo sherbime te dedikuara apo te personalizuar me cilesi te larte). Për këtë cështje AKEP ka zhviluar një analizë të detajuar ne kapitujt në vijim.

b. Tregu ne pakice per sherbime te dedikuara me cilesi te larte

Shumica e konsumatoreve rezidenciale kane tendencen të kerkojne sherbime komunimimesh te standartizuar (mundes per telefoni fikse dhe mobile, akses interneti dhe IPTV). Por edhe shumë konsumatoreve jo rezidente mund te perpumushin kerkesat e tyre me po këto shërbime të standartizuar duken nisur se edhe shpetjtesia e ofruar ne treg per konsumatore rezidenciale eshte rritur se tepermi brenda ketyre viteve. Per vitin 2014 numri me i madhi pajtimatrëve broadband është vënë re të jëtë përqëndruar në shpejtesitë nga 4-10 Mbps.
Vec kategorise që përshkruam më sipër kemi edhe konsumatorin biznes, i cili ka nevojë për shërbimë më të avancuara mbi të cilat të mbështesi një komunikim të brendshëm të sigurt midis njësivë të biznesit që mund të jenë lokalizuar në vende të ndryshme. Shërbimet që ka nevojë kjo kategori mund të ofrohen me QoS të lartë dhe nilev të lartë sigurie, të jenë të vijueshëm dhe shpejsh të kënë shpejtesi simetrike Up and Download. Si rrjedhim një shërbim i standartizuar i dedikuar për tregun e pakice nuk do të plotesonte kerksat e këtij grupi.
Ky treg pra përfshin produktet që janë dizenjuar drejt kerkesave specifike që mund të plotësojë nevojat konsumatorit. Një cilësi e larte QoS-i, një garanci për vijuëshmëri, një norma e mjaftueshme Up and Download, një kapacit për të përballuar një numër të caktuar paijshjesh ose përdoruesish në të njëjtën kohë pa kufizime, janë disa nga karateristikat e produkteve të këtij tregu me pakice. Këto shërbime janë tipike e sipermarresve që kerkojnë cilësi të lartë, brez të gjërë në internet pa kufizime teknike(limitited contention), IP telefoni, data center dhe back up, suport teknik shtesë, kohë të shkurtër riparimi të difekteve, telefoni celulare për punonjësit, kapacitet për të përballuar te dhena te pakushtezuara(uncontended data) midis vendodhjes se qendrave ku janë lokalizuar godinat etj. Shume prej tyre mund të kenë kërkesa edhe për shërbime të shtuara si psh. virtual private networks.
Këto shërbime jane tipikë të ofruara nga lidhjet te realizuara nga linjat me qira ose nga platfoma me baze baker ose nga platfomat fiber, sic mund te jene LLU dhe Ethernet. Duke qene se kërkohet shërbimet me këto cilesi atehere ne kete treg nuk do te perfshihen sherbimet e ofruara nga wirëless dhe kablloret duke qene se ato nuk mund te plotesojne nevojat e nje biznesi per nje kapacitet te larte dhe bandëidth simetrik (një analizë më të detajuar është zhvilluar në kapitjt pasardhës).

Analiza e tregut me pakicë

Në mungesë të rregullimit në nilev shumice të dy tregjet e pakicës do të shfaqnin problem të konkurences efektive. Analiza e zhvilluar në tregun e shumicës, pwr tw cilin produkte e pakicës shërben si input për shumicën dhe detyrimet e vendosuar në të, do të adresojne edhe problemet e mundshme të konkurencës në tregun me pakice. P.sh. në rastin e aksesit te dhenave dhe sherbimeve qe jane të varura nga ato, nga vendodhje fikse mund te jete tregu i shumicës të aksesit lokal nga vendodhje fikse.

Për të ofruar tek një përdorues fundor, akses interneti në broadband dhë në shërbimet që lidhen me të dhënat, nga rrjete fikse, duhet një kanal trasmetimi që të jëtë i përshatshëm kalimi i të dhënavë në të dyja drejtimet dhe më norma që janë të përshatshmë për të ofruar shërbimin e kërkuar. Ndaj cdo sipërmarrës që kërkon rë ofrojë një shërbim të tillë përdoruesit fundor duhet të zgjedhe ose të ndërtojë një rrjet ose të mbështete tek një infrasturkturë ekzistuese në mënyrë që të arrijë tek vendodhja e përdoruersit fundor për ti ofruar këto shërbime.

Akesi në rrjet teorikisht mund të perfitohet në disa nivele të hierarkisë së rrjetit ndaj infarstuktuarat e rrjetit janë segmentuar në produkte të aksesit, cdo e cila mund të replikohet nga akses kërkuesi. Zevendesimi i aksesit nga rrjetë tradicional të bakrit ne infasturkturë te re

fiber ka ndryshuar në mënyrë të konsiderueshme dhe pritet që dhe në vitet në vijim të vazhdojë. Ky ndryshim gjithashtu ka sjelle edhe ndryshime thelbesore në dizenjimin e produktet e aksesit në rrrjet dhe ka nje impakt të dukshem në kufinjtë dhe zgjedhjen e prokukteve perkatese te aksesit me shumice.

Ne analizen e fundit u identifikuan dy tregjet me shumicë të lidhura më tregun me pakice të aksesit në broadband, tregu me shumice i aksesit ne infrastrukturen e rrjeteve fizike (perfshire aksesin e plote dhe te perbashket-LLU) nga vendodhje fikse dhe tregu me shumice i aksesit broadband (bitstream) me produkte qe dallohen sipas natyre fizike ose virtuale që dallohen nga mundesia e fleksibilitetit për te ofruar paketa ne pakice, që dallohen se nga kush nivel i hierkarkise ne rrjet eshte ofruar aksesi. Ndaj LLU dhe SLU janë ofruar perkatesisht ne MDF ose Cabinet street dhe jane prokukte fizike te aksesit që iu mundesojne kerkuesve te aksesit nje fleksibilite me te madh dhe nje kontroll me shume mbi sherbimin e broadband me pakice ofruar perdoruesit fundor sesa aksesi broadband me shumice, i cili i ofruar ne formen e sherbimeve jo fizike bitstrem, i cili mund të ofrohen nga MDF nga një nivel hierkarkik me i larte. Me implementimi e plote te NGA diferencimet midis produkteve te aksesit fizik të rrjeteve tradicionale dhe prokukteve te aksesit virtual tradicionale duke perdorur kriteret e mesiperme është bërë më pak e dallueshme.

Albtelecom ka deklaruar se ka implementuar një NGA me rrjet FTTC dhe rrjeti optik i fibres shtrihet nga centrali deri ne cabinet street-in me te afert me pajisjet e klinetit fundor. Pjesa tjeter nga cabinet deri tek klienti fundor është e përbere nga rrjet bakri. Për të përmirësuar shërbimin Albtelecom implementoi teknologjine VDSL me qellim rritjen e shpejtesise në maksimi nga kabllot e bakrit. Nga rreth 83 mije pajtimtare broadband qe ka pasur Albtelecom ne fund te vitit 2014, rreth 82 mije i ka me teknologji FTTC, 216 me teknologji FTTH dhe 565 wireless.

Me kalimin e kohes aksesi nga rrjetet e NGN do të rritet dhe si rrjedhim do të ndryshojë edhe stuktura korente e tregut të aksesit me shumicë broadband. Në të njëten kohë pritet që edhe tekonologjia e bazuar në tela bakri të luajë një rol të rëndësishëm në ofrimin e shërbimeve të aksesit me shpejtësi të lartë duke mundësuar kështu edhe shtyrjen e jëtëgjatësisë të aksesit në rrjeteve bakri. Kundrejt kësaj kërkuesit e aksesit do të mbeshteten per momentin në dy inpute vertikale të ndryshme me shumicë të shumicës për të adresuar tregun e pakicës.

Më ecurinë e produkteve te aksesit virtual, nuk do të jetë e përshtatshme të mbështetemi akoma për të dalluar kufinjtë e tregut të prokukteve të aksesit me shumicë të përshtatshëm për të ofruar shërbime te broadbandit me pakicë, në dallimin midis aksesit fikiz dhe atij jofizik(virtual). Parë në këtë kendvështrim në analizat e mëposhtëm janë diferencuar sipas produkteve me shumicë qe mund të replikohen me produkte e ofruara nga aksesi fizik tradicional me ato të formave të tjera të aksesit. Për të dalluar këto dy produkte bazohemi ne disa karaktëristika.

- Karakteristika e parë lidhet me vendin ku behet takimi i akses kerkuesit me ofruesin e aksesit. Aksesi me shumicë i ofruar lokalisht është i ndryshëm nga ai i ofrua në nivele më të larta të hierkarkisë së rrjetit. Pra lokal kundrejt jo lokal është një faktor i rëndësishëm dallimi.

- Karakteristika e dytë ka të bëjë më tipologjinë edhe me mënyrën e transmetimit të rrjetit të produkteve të shumicës, sidomos më ato që kanë të bëjnë me network contention. Disa produkte janë me natyre contented dhe i mundësojnë akses kërkuesit të ofrojë shërbimë me pakicë të standardizuara, me karakteristika të kufizuar. Disa prokukte të tjera shfaqin karakteristika më të ngjashme me prokuktet e LLU-së, e cila është një akses më gjenerik, duke i ofruar akses kerkuesit nje kapaciet te ditur dhe uncontended. P.sh. duke i siguruar brez sipas nevojave te akses kerkuesit kur kerkesat perkatese për akses janë subjekt i parimit te proporcionalitetit, normalisht nuk do të kërkohet nga operatori FNT(Albtelecom) të zhvillojë një infrastukture fizike të re.

- Karakteristika e tretë lidhet me gradën e fleksibilitetit që i lëhet për kontroll akses kërkuesit nga ofruesi me shumicë për të nryshuar oferta e tij në tregun me pakicë. Në këtë kuptim është e rëndësishme të vlerësojmë së cilat elementë të rrjetit dhe inpute ndihmëse të aksesit me shumicë mbeten në kontroll të plotë nga operatori FNT(Albtelecom) dhe cilat do të jenë në kontroll të akses kërkuesit.

Nisur nga këto karakteristika dallohen dy tregje:

1. Tregu me shumicë i aksesit lokal nga vendodhje fikse (WLA), i cili përfshin prokukte të aksesit që i mundësojnë akses këkrkuesit një kontroll më të madh dhë më fleksibël mbi linjë e aksesit.
2. Tregu i aksesit qendror nga vendodhje fikse(WCA), i cili përfshin produkte e aksesit që i mundësojnë kërkuesit të aksesit një kontroll më vogël dhe më shumë të standardizuar mbi linjën e aksesit

Pra për tregun më pakicë të mass market, në mungesë të rregullimit të përshtatshëm me shumicë të incumbent-it te rrjetit fiks, i cili është operatori më rrjet të përhapur në të gjithë Shqipërinë, sidomos në zona ku platformat e operatorëve alternativë nuk janë të pranishmë, incumbent mund të ushtojë presion mbi konkurrencën duke u sjellë si monipolist. Në lidhjë me tregun më pakicë të high-quality, operatori incumbent i rrjetit fiks do të jëtë edhe më pak i detyruar, për faktin së shërbimët e ofruar nga platformat alternative nuk janë në gjendje të konkurojnë në nivel pakice dhe të ofrojnë produkte me karakteristika si kapacite i dedikuar dhe diapazon frekuence simetrike

Indikatoret kryesore te tregut qe kane te bejne me teknologjine (teknologjite mbi te cilat ofrohet aksesi ne broadband Albtelecom + Operatoret Alternative), si: xDSL & Fiber, Kabllore, 4G, shkallen e penetrimit per aksesin broadband (popullsia dhe familje), perbejne edhe faktoret influencues ne zhvillimin e konkurrences ne kete treg. Analizat ne aspektin e rritjes se konkurrences pas analize 2014, te cilat te konsideruara se bashku, do të percaktojne ne se eshte e nevojshme per nderhyrje ex-ante ne tregjet e nivelit te shumices (tregjet e shumices te aksesit lokal dhe qendror).
Qellimi i kesaj analize të mass market me pakice nuk është të përcaktoje nje treg relevenat, por më shumë të japë një përshkrim së si janë të nderlidhuar vertikalisht ky treg me pakice dhe dy tregjet më shumicë që shërbejnë si input në këtë treg.

AKEP ka mbajtur ne vemendje dhe ne fokus zhvillimin e tregut te aksesit broadband si per mass market ashtu edhe per highlity quality dhe për te dy nivelet e tij, pasi kjo eshte percaktuar edhe nga strategjia kombetare per zhvillimin e broadband ne Shqiperi, si dhe nevojat gjithnje e ne rritje per kryerjen e sherbimeve bazike te konsumatoreve te mbeshtetura nga sherbimet qe mundeson aksesi ne broadband.

AKEP ne menyre periodike ka publikuar raporte statistikore dhe kryesisht vitet e fundit konstatohet:

- Rritje e kerkeses per akses ne broadband, per rrjedhoje ka rritje te penetrimit te aksesit ne broadband;
- Krahas rritjes se kerkeses per akses per te dhena, konstatohet dhe kerkese per akses ne broadband me shpejtesi te larte, duke eliminuar edhe kerkesen e aksesit ne brez te ngushte. Kerkesa per shpejtesi dhe kapacitete te pakushtezuar vjen edhe si pasoje e kerkeses të kliente rezidente dhe biznese qe plotesojne nevojt e tyre më shërbime pakice te standartizuara dhe klienteve biznes qe kerkojne sherbime te ndryshme te kushtezuara per kapacitet te larte ;

- rritja e kerkeses per keto sherbime ka zhvendosur kurben e ofertes duke i orientuar ofruesit te zhvillojne produkte e tyre drejt kerkesave te konsumatoreve me tekonologji me te avancuara per te bere te mundur maksimizimin e te ardhuarve dhe reduktimin e kostove shtese;
- Vihet re nje rritje e shtrirjes gjeografike te sherbimit te aksesit broadband. Per vitin 2014 gati 8% e pajtimtareve broadband jane ne fshat dhe rreth 92% janë ne qytet;
- Kemi ndryshim të pjesëve të tregut të matura sipas numrit të pajtimatrëve broadband fiks, Albtelecom nga 59% pjesë tregu në 2010 në fund të tremujorit të trete 2015 shkoi në 39%;
- Është rritur sasia e të dhëva gjatë këtyre, sidomos e hyrjen te treg te shërbimeve nga teknologjia 4G, por përsëri në krakasim më sasinë e trasferuar nga rrjete fikse është më e vogël;
- Zhvillime te rendesishme te paketave "bundle", ofertave qe plotesojne kerkesen konsumatore per telefoni dhe internet kryesisht, por nga 2014 e vijim të paktën katër operatore ofrojne sherbimin IPTV si me vete ashtu edhe në paketa të integruara. Nga 230 mije pajtimare broadband nga rrjete fikse, 135 mije janë të abonuar në shërbime të integruara(paketa triplay dhe double) në fund të 3 mujorit të tretë 2015.

AKEP gjykon se faktoret e mesiperm perbejne faktoret baze mbi te cilet mbeshtetet zhvillimi tregut te aksesit broadband ne nivelin e pakices, dhe bazuar edhe ne objektivin shteteror dhe strategjine e zhvillimit te broadband, mund te parashikohet se ne vitet e ardhshme do te kete rritje te ndjeshme te penetrimit te aksesit ne broadband, kjo vleresuar edhe si penetrim ne aksesin e linjave, gje e cila do te percaktoje ne menyre te natyrshme rritje te penetrimit te perdoruesve te sherbimeve qe mundeson aksesi ne broadband.

Trendi i rritjes se investimeve ne zhvillimin e infrastruktures mbi te cilen mundesohet aksesi ne broadband, perben edhe premisen kryesore mbi te cilen mbeshteten e ardhmja e zhvillimit te tregjeve broadband. Kjo vihet re si ne investimet e bera ne NGN, investime te cilat bazojne rrjetet e tyre kryesisht ne (IP), te cilat ne fund te fundit orientojne tregjet edhe ne konvergjence te sherbimeve te cilat mbeshteten ne (IP). Nje zhvillim i tille, terheq kerkesen konsumatore ne akses me kapacitet te larte, por percakton edhe zhvillimin e rendesishem te ofertave ne kete drejtim, pasi vihet re se kemi rritje te ndjeshme te kapacitetit te ofruar (upload dhe doënload), pothuajse ne te njejtin nivel cmimi. Kjo perben nje zhvillim te rendesishem ne kete drejtim, gje e cila percakton qarte tregues te rritjes se konkurrences ne kete treg.

Tarifimi i shërbimeve

Pavarësisht nga gjetja e zëvendësimit në aspektin e performancës funksionale në mes të shërbimeve të ofruara për përdoruesit e rezidenciale, biznesit të vogla dhe të mesme, dhe korporatave te medha disa operatorë ofrojnë kanë politika marketingu të ndryshmë duke ofruar një shumëllojshmëri të shërbimeve të tjera, duke përfshirë në ofertë, në varësi të grupit të konsumatorit për të cilin është fokusuar shërbimi.

Nga një monitorim i faqeve zyrtare të disa operatorëve ne lidhje me cmimet e shërbimeve të ofruara sipas dy kategorive kryesore, biznes dhe familjare, vihet re se:

- Diapazoni i ofertave per biznesin perfshin shpejtesi shume me te larta se per perdorues familjare. Per familjare dhe biznese te vogla aksesi broaband me shpejtesi deri ne 12 apo 16 Mbps eshte i mjaftueshem per plotesimin e kerkesave dhe nuk ka dallime ne cmime. Por vihet re se oferta e biznesit permban akses broadband edhe per shpejtesi shume te larta si 30 Mbps apo me shume. Numri i ulet i pajtimtareve ne

shpesjtesi 30 Mbps apo me shume, tregon se keto lidhje perdoren kryesiht nga biznesi dhe jo nga familjaret.

- Shumica e operatoreve ne faqet web kane seksione te vecante per pajtimtare Familjare dhe Biznes, dhe seksioni i pajimatreve Biznes pervec aksesit broadband fiks perfshin shume me teper sherbime specifike (lidhje direkte me fiber optike, transmetim te dhenash, sherbime hostimi etj), se seksioni i pajtimtareve Familjare.
- Tarifat per Biznesit jane objekt negociatash/procedurash konkurrimi. Perdoruesit biznes (institucione publike dhe korporata te medha) ne shumicen e rasteve perdorin procedura prokurimi per zgjedhjen e operatorit ofrues te sherbimit et aksesit broadband dhe/oses sherbime te tjera specifike te lidhura me te, dhe cmimet jane objekt i kontratave individuale te lidhura midis perdorueist Biznes dhe operatorit ofertues. Keto cmime jane dhe objekt negociatash dhe te ndryshme nga ato te publikuara.

Një korporatë për të siguruar akses në broadband nuk e ka të mjaftuëshëm shërbimi e standartizuar duke qëne së ky i fundit nuk i plotëson nevojat specifike. Nga të dhënat e mësipërme verehet se kërkesa për këto shërbime është fokusuar tek dizenjmi i shërbimit të dedikuar, duke qënë të gatshëm të paguajnë një tarifë ndjeshërisht më të lartë për abonimin mujor, si dhe tarifa më të larta për instalimin në krahasim me çmimet për sherbimin standard broadband te projektuar për përdoruesit e zakonshëm familjar. Zevendesueshmeria ne anen e kerkeses midis perdoruesve Biznes dhe Familjare ekziston per sherbimin standard me shpejtesi jo-te larte, por per sherbime me shpejtesi te larte zevendesueshmeria eshte e ulet ne anen e kerkeses.

Konkuluzion

Bazuar në sa më sipër, si dhe ne rekomadnimin e KE te vitit 2014, AKEP arrin në përfundimin se nuk ka zëvendësueshmëri në drejtim të kërkesës për shërbimet standarde për akses në internet për pajtimtarët rezidenciale dhe të biznesit, dhe për këtë arsye këto produkte nuk i përkasin të njëjtit treg. Për shkak të dallimeve në karakteristikat funksionale dhe çmimit të shërbimeve për konsumatorët e biznesit (aksesit të dedikuar në veçanti) e të shërbimeve për konsumatorëve në masë, të dy shërbimet nuk duhet të konsiderohet në të njëjtin treg.

<u>Zëvendësueshmëria nga ana e ofertës</u>

Sipas të dhënave të deklaruar nga operatorët e rrjeteve fikse në fund të vitit 2014 kanë ofruar akses interneti rreth 80 operatorë. Nga këta rreth 50 operatorë kanë ofruar shërbim për bizneset.

Akses në internet për përdoruesit e biznesit dhe aksesit në internet për masën e gjerë kanë teknologjikisht të njëjtën mënyrë ofrimit. Operatorët përdorin të njëjtat pajisje dhe ndërfaqe te rrjet për të siguruar aksesin si për përdoruesit e rezidenciale edhe për ata biznes. Në këtë drejtim, ka përparësi teknologjike në ofrimin e shërbimeve për kategoritë e ndryshme të publikut të gjerë. Shërbimi për përdoruesit familjarë mund t`i ofrojne shërbime për konsumatorët e biznesit të vogel ose SME në afat të shkurtër, pa kosto të rëndësishme ose nuk ndërmerren rreziqe të konsiderueshme.

Bazuar në këtë, AKEP konsideron se epërsi në segmentin e shërbimeve të komunikimeve elektronike për akses në internet për përdoruesit në shtëpi dhe shërbimeve të aksesit në internet për përdoruesit e biznesit që përdorin shërbimet standarde mund të konsiderohet të jetë mjaftushëm të këmbyeshëm në aspektin e furnizimit që të konsiderohet si një treg.

Nga ana e ofertës, në aspektin e shërbimeve për publikun e gjerë dhe shërbimeve për konsumatorët me kërkesat specifike, nevoja për të menaxhuar një numër të madh të linjave,

në krahasim me numrin e linjave për përdoruesit e mëdha të biznesit mund të kërkojnë investime burimet njerëzore dhe logjistike (p.sh. Help Desk-s, shërbim për kliente), të cilat përbëjnë një alternativë më pak tërheqës në afat të shkurtër për një operator që ofron shërbime vetëm për klientët e mëdha të biznesit të përshatatet për të ofruar shërbim në tregun për publikun e gjerë.
Në anën tjetër, një operator që ofron shërbime për tregun masiv nuk do të kishte hyrë në një afat të shkurtër të ofrojë shërbime në tregun për përdoruesit ndërmarrje(biznes), për shkak se një sipermarrje e tillë kërkon investime në lidhje me aftësinë për të krijuar fonde për të garantuar nivelin e shërbimit (p.sh.. gjatë shërimit, mbështetjen e klientëve, përshtatjen e produkteve).
Për sigurimin e burimeve të aksesit në internet për bizneset korporata operatorëve iu nevojite përdorimi i rrjeti të tyre të fibër-optike ose të kontaktojnë kapacitete transmetuese nga operatorë të tjerë të tjera. Sipas informacionit të deklaruar në AKEP nga operatorët që ofrojnë akses të dedikuar, pwr t'i dhënë përdoruesit fundor mundësi aksesi, kur nuk kanë vetë rrjetin e tyre, përdorimin linjat me qira. Duke pasur parasysh afatet shtrënguese për të kapur treg dhe shpenzimet në mënyrë të konsiderueshme më të ulëta për linjat me qira në krahasim me ndërtimin e rrjeteve të veta, operatoret, me qëllim për të filluar shërbimin e dedikuar kanë barrierat më të ulëta në hyrje në shërbimet e aksesit me pakicë me cilësi të veçantë në krahasim me barriera ndaj penetrimit të tregut të aksesit broadband për publikun masiv. Përveç kësaj duhet theksuar se sigurimi i aksesit të dedikuar shpesh nuk është aktiviteti kryesor i këtyre operatorëve. Ato ofrojnë akses të dedikuar si pjesë e komplekse telekomunikacionit dhe zgjidhjeve IT duke e ofruar shërbimet cloud, mirëmbajtjen e serverëve dhe të tjerët.
Bazuar në sa më sipër, AKEP gjykon se shërbimet për konsumatorët e biznesit (aksesit të dedikuar) dhe shërbimeve për publikun e gjerë nuk duhet të konsiderohet i njëjtë tregu.

Konkuluzion
Si rezultat i analizës dhe duke marrë parasysh dallimet në çmim dhe karakteristikat e konsumatorëve të broadband të shitjes në masë me pakicë (familjarë, bizneset e vogla dhe të mesme) dhe aksesit të dedikuar i dizenjuar për përdoruesit e mëdha të biznesit, si dhe nga mungesa e zëvendësueshmërisë së ofertës, AKEP konsideron se tregu për akses broadband me pakicë nuk përfshin produktet dhe shërbimet e aksesit të dedikuar të cilat janë kufizues të shërbimeve për akses broadband të tregut me pakicë.

<u>Zëvënsësueshmëria midis llojeve të ndryshme të aksesit broadband</u>

Në tregun shqiptar sigurimi i akses broadband internet behët përmes teknologjive të ndryshme, të cilat ndahen në dy grupe akses: me tela (wire) dhe pa tel (wireless).
Në përcaktimin e tregut të produktit do të vlerësohet nëse ka zëvendësueshmëri dhe kërkesë për llojeve të ndryshme të aksesit broadband të ofruara nëpërmjet rrjeteve dhe teknologjive në dispozicion në përiudhën aktuale dhe në dy vitet e ardhshme.

- Përmbledhje

Në përgjithësi, në krahasim me periudhën e analizes pararëndëse u vereh një tëndëncë e rënies së cmimit të aksesit me tel dhe pa tel në internet broadband, rritjen e shpejtësisë të download-it në planet bundle dhe rritje e sasise të të dhënave të trasmetuara. Por ajo qw verehet ne lidhje me
Bazuar në argumenat e mësipërm në lidhje me llojet e ndryshme të aksesit mund të gjykohet se shërbimet e ofruara në vendodhje fikse nëpërmjet ADSL, LAN CATV dhe FTTx kanë karakteristika të ngjashme në përdorimin e pritshëm dhe kanë çmimeve të ngjashme. Nga njëra anë në këto lloje aksesi sigurohet një lidhje më e besueshme dhe sigurohet transmetimi me shpejtësi të lartë se sa aksesi mbi teknologjitë wireless. Nga ana tjetër, kushtet e çmimeve

për shfrytëzimin e aksesit në internet wired janë më të dobishme se sa kushtet e aksesit të bazuar në wireless duke pasur parasysh pajtimet mujore, tarifat e instalimit dhe kostoja e pajisjeve fundore.
Kjo jep arsye të gjykosh se për ndonje rritje te cmimit të vogël (5-10%), por jotranzitore të ndonjë nga llojet të aksesit Wired (ADSL, CATV, LAN dhe FTTx) përdoruesit do të jenë të gatshëm për të zhvendosur kërkesën për një nga llojet e tjera aksesi Wired, por nuk ka gjasa për të zëvendësuar aksesin wired me aksesn ne internet broadband wireless.
AKEP gjykon se përdoruesit fundorë e perceptojnë aksesin e internetit në celular më shumë si një shërbim plotësues për të hyrë në një vend të caktuar, në vend se zëvendësueshmërisë. Argument për këtë pretendim është fakti që tendenca e rritjes së pajtimeve ne akses në internet nga celularet dhe akses nga vendodhje fikse në të njëtën kohe. Pra nuk ka pajtimtar që të mohojë aksesin në internet nga rrjetet fikse në vend që të ketë akses në internet nga një llogari përmes rrjetit cellular. Të dhënat për penetrimin e aksesit broadband nga rrjetet fikse dhe aksesit nga rrjetet celuare në internet për periudhën 2010-2014, të paraqitur në Figurën mëposhtë është gjithashtu arsye për të besuar që konsumatorët perceptojnë këto dy shërbime si plotësuese.
Volume i të dhenvaë nga rrjet celulare u rrit nga vitit 2013 ne 2014 me rreth 2.43 here. Ne fundvitin e 2014 volumi i transmetuar nga rrjetet celulare zuri rreth 13 % te volumit total tw trasmetimit. Në fund të 2014 nga rrjete celulare u trasmetua me GPRS/UMTS një volum prejt rreth 6.3 milion Gbyte, kurse nga rrjetet fikse rreth 41.6 milion Gbyte. Duke pare pjeset e vogel që ze volume i te dhenave nga rrjet celulare në krahasim me totalin mund të themi se konsumatorët e kanë aksesin nga rrjet e celulare si shtesë të aksesit nga vendndodhje fikse, me qëllimin kryesor - aksesin në shërbimet që nuk kërkojnë shkëmbimin e një vëllim të madh të trafikut (të tilla si navigimi në web, aksesi në email, etj) dhe në pozicione ku ka mbulim me këtë shërbim.
Deri në raundin e ardhshëm të analizës së tregut pritet që aksesi nga celularet të ketë zhvillime pozitive duke pasur parasysh implementimin e teknologjisë LTE (4G) për të siguruar akses broadband internet. Kjo teknologji që mund të ndikojë në trendin e penetrimit të aksesit fiks dhe celuar dhe në konsumin e këtyre shërbimeve.
Përsa i përket karakteristikave që lidhen me produktet e aksesit, ai i realizuar përmes valeve ndryshon nga ai i realizuar nga vendodhje fikse permes rrjeteve kabllore, duke pasur parasysh përdorimin e ajrit gjatë kryerjes së transferimit të të dhënave nga lloje të ndryshme të aksesit pa tel. Ato janë të prekshme nga kushtet e motit, të cilat mund të shkaktojnë ndërprerje serioze në ofrimin e shërbimeve
Bazuar në informacionin e mesiper, AKEP konsideron se nuk ka asnjë zëvendësueshmëri nga ana e kërkesës midis aksesit në internet në një vendodhje fikse dhe aksesit në internet nga celularët në internet, sipas AKEP këto shërbime janë mjaftushëm komplementare.

Në një analizë të zëvendësueshmërisë nga ana e ofertës duhet të analizohet gatishmëria e një njësie ekonomike që nuk është aktive në tregun përkatës të produktit, për të hyrë në treg brenda një periudhe të shkurtër kohore pa kosto të rëndësishme si rezultat i një rritje të vogël, por të rëndësishme dhe të qëndrueshme të çmimeve.
Gjatë disa viteve të fundit, duke përfshirë periudhën që mbulohet nga kjo analyze ka pasur një proces të ndërtimit dhe përmirësimit të rrjeteve të ofruesve të aksesit wireline, i cili është rezultat i zhvillimeve teknologjike dhe kërkesave më të larta të konsumatorëve. Për shembull, për disa vjet Albtelecom zhvilloi paralelisht akses me rrjetin e bakrit dhe më rrjetin optik. Një pjesë e abonentëve zëvendësuan shërbimet për të hyrë në internet nga rrjetet tradicionale me ato nëpërmjet ADSL nëpërmjet ofertave individuale ose bundled shërbimeve të ofruara. Gjatë këtyre viteve gjithashtu u mor parasysh fakti se operatorët që ofrojnë akses në internet nëpërmjet rrjetit kabllor për transmetim dhe / ose shpërndarjen e programeve të radios dhe televizionit, ndërtuan rrjete lokale ose optike, paralel me rrjetet e tyre me bosht të përbashkët dhe ofruesit e aksesit LAN ose përmirësuan rrjetet e tyre me lidhje optike për përdoruesit fund apo në pikat e aksesit të rrjetit. Në funksion të kësaj, AKEP konsideron se në aspektin e

zëvendësueshmërisë së ofertës, lloje të ndryshme të aksesit Wired (ADSL, LAN, CATV dhe FTTx) bien në një treg përkatës të produktit.
AKEP shqyrtoi dhe zëvendësueshmërine e ofertës përmes aksesit broadband pa tel dhe aksesit me tel (përfshë edhe celularët) dhe beson se në mënyrë që të hyjnë në tregun e aksesit wired broadband, për një operator që ofron akses në internet wireless është e nevojshme për të ndërtuar rrjetin e tij fiks ose për të marrë një të tillë me qera. Duke pasur parasysh nevojën për të përdorur një sasi të konsiderueshme të investimeve, prania e kostove të zhytura ose të bllokuar dhe barrierat e natyrës ekonomike (të tilla si emir i mirë, ngurrimi nga ana e konsumatorëve për të transferuar nga një ofrues tek tjetri, etj), AKEP konsideron se nuk ka gjasa që një operator që ofron akses broadband në intenet pa tel (përfshirë atë celular), për të hyrë në tregun aksesit broadband nga rrjete fikse në përgjigje të një rritje të vogël, por të rëndësishme dhe të qëndrueshme të çmimeve brenda një kohe të shkurtër dhe pa pësuar shpenzime të mëdha. E kundërta është gjithashtu e vërtetë, se ofrimi i aksesit të broadband wireless nga operatorë që ofrojnë akses wired broadband në internet është i lidhur me përdorimin dhe caktimin individualisht të burimeve të pamjaftueshme si p.sh spektrit të frekuencave të radios (për aksesin celular), si dhe investime të konsiderueshme në ndërtimin e rrjeteve pa tel (përfshirë këtu edhe shërbimet fikse ofruar mbi rrjete celulare).
Bazuar në sa më sipër, AKEP konsideron se llojet e analizuara të aksesi pa tel (BWA / FWA, UMTS / HSPA + dhe 4G LTE) nuk janë të zëvendesueshmë në aspektin e produktit me pakicë të aksesit broadband në internet ëireless.

Konkluzion

Duke krahasuar karakteristikat funksionale dhe çmimet e llojeve të ndryshme aksesit bradband pa tel dhe me tel nga rrjete fikse, AKEP gjykon se nuk ka zëvendësueshmeri në kërkesës dhe ofertë për akses broadband Wired dhe Wireless. Përveç kësaj, AKEP analizoi dhe vendosi që aksesi në internet nga rrjetet celulare është një shërbim plotësues, duke pasur parasysh se tregu me pakicë i aksesit në internet ofron paketa ku përfshihen dhe aksesi Wired në internet edhe aksesi celular në internet.
Tregu me pakicë për aksesin broadband në internet përbëhet nga produkte standarde dhe shërbime të ofruara më vete ose/dhe në bundle me shërbime të tjera të komunikimeve elektronike në tregun masiv (përdoruesit e familjarë dhe biznes) nëpërmjet rrjetit telefonik tradicional (ADSL), rrjetit fibër-optike (FTTH, FTTB, FTTC / FTTN), rrjetit të transmetimit dhe / ose shpërndarjes së programeve të radios dhe televizionit, bazuar në teknologji kabllore (CaTV) me kabllo koaksiale ose sistemet koaksiale hibride (HFC) dhe rrjetit të bazuar mbi teknologjinë Ethernet LAN.

<u>Dimensioni gjeografik i tregu përkatës</u>

Sipas rregullores se anaizës së tregut duhet përcaktuar edhe dimensioni gjeografik i tregut përkatës, i cili përfshin një zone të caktuar gjeografike të tregut përkatës, në të cilin produket dhe/ ose shërbimet e zëvendësueshme të rrjeteve të komunikimeve elektronike të ofruara në kushtet konkurruese janë të njëjta ose të ngjashme dhe ndryshojnë nga ato në zonat fqinje gjeografike.
Caktimin i fushëveprimit gjeografik të këtij tregu përkatës është bazuar në dy kritere:

- mbulimi territorial i rrjeteve publike të komunikimeve elektronike;
- prania e të njëjtave kërkesa statutore dhe rregullatore për sigurimin e rrjeteve dhe / ose shërbimeve të komunikimeve elektronike.

Bazuar në këto dy kritere, tregu gjeografik mund të përkufizohet si territori lokale, rajonale ose kombëtare

1. Shtrirja territoriale e rrjeteve publike të komunikimeve elektronike

Duke marrë parasysh legjislacionin aktual, AKEP duhet të përcaktojë nëse ekzistojnë kushte të ngjashme konkurruese mbi kërkesën dhe ofrimin e shërbimeve që janë brenda fushës së veçantë të produktit (tregut broadband pakicë në vend). Në këtë drejtim, Shënimet shpjeguese

të Rekomandimit 2014 mbi tregjet relevante ka përcaktuar se duhet të merret parasysh shtrirja e rrjetit të operatorit me pjesën më të madhe të tregut në tregun përkatës të produktit, dhe nëse kjo kompani ofron shërbimet e veta në të njëjtat kushte në në të gjithë vendin, duke pasur parasysh mbulimin kombëtare të rrjetit të saj.

Sipas të dhënave të deklaruara nga operatorët pjesët e tregut sipas numrit të pajtimtarëve me akses broadband fiks të Albtelecom janë 39%. Rrjeti i Albtelecom ka shtirje gjeografike në të gjithe vendin dhe sjellja tregtare e Albtelecom për të ofruar shërbime që bien brenda fushës së tregut të shitjes me pakicë në vend të aksesit broadband në internet është e njëjtë. Në paragrafin e mësiperm janë analizuar më në detaje çmimet e shërbimeve të ofruara nga incumbent. Albtelecom ofron të njëjtat shërbime, tarifave / çmime dhe kushte për përdorimin e shërbimeve në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë.
Bazuar në sa më sipër mund të arrijmë në përfundimin se duke pasur parasysh fushëveprimin kombëtar të rrjetit të operatorit incumbent dhe karakteristikat uniforme të produkteve dhe të shërbimeve në lidhje me çmimet dhe kushtë e ofrimit në nivel kombëtar, fushëveprimi gjeografik i tregut është kombëtar.

IV.2 Perkufizimi i Tregjeve me shumicë

Meqenese ne perkufizimin e tregjeve me pakice, te kryer ne seksionin e mesiperm, AKEP arriti ne perfundimin se nuk ndryshime te ndjeshme nga vlersimi i KE per tregjet perkates ne shenimet shpjeguese te rekoamdnimit te vitit 2014, edhe per tregjet me shumice AKEP vlereson te ri-formuloje keto tregje sipas rekomandimit te fundit te KE, pra si me poshte:

1. Tregu me shumice i aksesit ne nivel lokal ne vendndodhje fikse (WLA-tregu 3/a rec.2014 KE)

2. Tregu me shumice i aksesit ne nivel qendror per produkte te tregut te pergjithshem (WCA- tregu 3/b rec.2014 KE)

3. Tregu me shumice i aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse (WHQA- tregu 4/a rec.2014 KE)

Produktet dhe sherbimet qe bejne pjese ne keto tre tregje mund te permblidhen si me poshte:

- Tregu perkates me shumice i aksesit lokal nga vendndodhje fikse (WLA) perfshin te gjitha sherbimet/produket fizike dhe virtuale te cilat mundesohen nga aksesi ne nivel local (shared + full LLU, tubacione ne zona urbane etj), produkte dhe sherbime te cilat mundesojne perfituesin e aksesit te ofroje sherbime broadband perdoruesve te tregut masiv dhe me nivel te larte kontrolli ne QoS;
- Tregu perkates me shumice i aksesit qendror nga vendndodhje fikse (WCA) perfshin te gjitha sherbimet/produket fizike dhe virtuale si aksesi bitstream, te cilat i mundesojne perfituesit te aksesit te ofroje sherbime broadband perdoruesve ne zona te ndryshme/te medha gjeografike per tregun masiv te aksesit broadband me pakice, te cilat nuk mundesohen nga aksesi ne nivel local, dhe qe nuk bejne pjese ne tregun e aksesit me cilesi te larte per biznese (WHQA).
- Tregu me pakice per sherbime me cilesi te larte (WHQA) perfshin produkte/sherbime qe jane te projektura per nevojat specifike te klienteve individuale duke perfshire nivele te larta te QoS, disponibilitet te larte, shpejtesi te larta download dhe upload, nivel te ulet te konfliktit (contention) ne transmetimin e te dhenave, etj. Keto jane sherbime qe kerkohen nga biznese te medha dhe qe kerkojne edhe lidhjen midis pikave te ndryshme te prezences se biznesit, dhe qe zakonisht ofrohen nepermjet

linjave me qira apo lidhjeve broadband (LLU, ethernet etj). Ne kete treg me pakice perfshihen edhe institucionet publike me prezence ne shume qytete/fshatra qe kane nevoje per lidhje te ketyre pikave te prezences, kerkese e cila pritet te rritet me rritjen e dixhitalizmit te sherbimeve dhe games dhe cilesise se sherbimeve e-government.

- Tregu i aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse eshte i lidhur me ofrimin e konektivitetit te bizneseve te mesme/te medha per akses broadband dhe sherbime te tjera te dhenash. Ne nivel me shumice ne rekomandimet e meparshme te KE, ky treg eshte perkufizuar si tregu i segmenteve terminuese te linjave me qira, nepermjet te cilave operatore te ndryshem kane mundesine te ofrojne sherbime me cilesi te larte bizneseve, pasi linjat me qira sigurojne bivele te larta QoS, bandwidth simetrik dhe te dedikuar.
- Dimensioni gjeografik i te tre tregjeve tregut eshte kombetar, pavaresisht se ka variacion te madh te konkurrences/prezences me rrjete lokale te aksesit midis zonave te ndryshme gjeografike (qytete kryesore si Tirana v qytete te vogla)

Sipas Rregullores se Analizes se Tregut, AKEP kryen testin e tre kritereve nese nje treg i analizuar nuk eshte pjese e listes se tregjeve perkates te pikes 1, Neni 3 i Rregullores si dhe per tregjet qe nuk jane pjese e *listës së tregjeve përkatës të Rekomandimit të KE, që është në fuqi*.

Meqenese tre tregjet e mesiperme jane pjese e listes se rekomandimit ne fuqi te KE per tregjet perkates, AKEP vlereson se nuk eshte e nevojshme te kryesje testin e 3 kritereve per keto 3 tregje.

IV.3 Analiza per FNT ne tregjet me shumice

Megjithe ndryshimin e perkufizimeve te tregjeve perkates nga KE ne vitin 2014, sherbimet/produket baze te tregjeve perkates te riformuluar jane te ngajshme me ato te rekomandimit te meparshem 2007, mbi te cilat eshte bazuar Analiza e tregut te AKEP ne Shkurt 2014. AKEP gjykon se ne treg nuk kane ndodhur dhe nuk pritet te ndodhin ndryshime te rendesishme qe te reduktojne deri ne eliminim poziten e FNT te Albtelecom ne keto tregje te analizuar ne vitin 2014. Nder keta faktore permendim:

- megjithe zhvillimin dhe dinamikat e tregut me pakice braodband nga rrjete fikse, Albtelecom ka pasur pjese tregu te qendrueshme ne nivelin 40% ne tregun me pakice te aksesit broadband;
- megjithe rritjen e zonave te mbulimit te disa operatoreve altrenative, Albtelecom eshte i vetmi operator rrjeti fiks me prezence ne zona urbane dhe nder-urbane, me infrastrukture aktive dhe pasive kombetare dhe lokale njekohesisht;
- prezenca e ATU ne treg me rrjet kombetar (nderurban) nuk duket se ka ndikuar ne tregun me shumice te aksesit broadband;
- migrimi i plote ne NGN/NGA i rrjetit te Albtelecom ka krijuar avantazhe dhe kapacitete te medha ne ofrimin e sherbimeve te aksesit broadband me shumice;
- megjithe renien e numrit te linjave te telefonise fikse, Albtelecom vazhdon te kete prezence te forte ne segmentin lokal me linja te perdoruesit fundor (rreth 70%), shume me te larte se operatoret e tjere alternative, duke pasur dominance ne ofrimin e segmenteve terminuese te linjave me qira si dhe per LLU;
- tendenca e tregut me pakice drejt ofrimit te paketave te sherbimeve te integruara (bundles) ka krijuar avantazh per Albtelecom si sipermarres ofrues i sherbimeve te aksesit broadband, telefoni fikse dhe sherbime celulare. Rritja me 3 here ne vitin 2015 e pajtimtareve te Albtelecom me paketa trefishe (Internet, telefoni dhe IPTV) tregojne per

pozita te forta te Albtelecom ne tregjet perkates me pakice dhe avantazhe ndaj operatoreve te tjere, te cilet nuk mund te replikojne lehtesiht keto oferta.

- Fillimi i ofrimit te sherbimeve 4G nga rrjetet celulare dhe ritja e ndjeshme e perdorimit te aksesit broadband nga keto rrjete, rrisin presionin konkurrues per aksesin broadband nga rrjete fikse. Megjithate, keto sherbime te aksesit broadband nga rrjete celulare 3g?4G konsiderohen me shume si komplementare dhe jo zevendesues te aksesit broadband nga rrjete fikse.
- megjithese aksesi ne LLU nuk ka pasur rezultat dhe aksesi bitstream ka filluar te perdoret vetem ne vitin 2014, AKEP gjykon se perdorimi/interesi i ulet per keto sherbime nuk vjen per shkak te mungeses/eliminimit se dominances se Albtelecom por per shkaqe historike te investimeve paralele ne rrjete lokale nga operatoret alternative.
- Presioni konkurrues nga platforma te tjera alternative ne aksesin broadband me shumice eshte ende i ulet per te ndikuar ne reduktimin e pozites dominuese te Albtelecom.\
- Megjithese Albtelecom ka prezence te ulet ne tregun me pakice te linjave me qira, ne nivel me shumice Albtelecom eshte ofruesi me i madh me pjese tregu 60% per kapacitetet e dhena me qira, 49% per numrin e linjave dhe numrin e operatoreve qe i ka ofruar linja/kapacitete me qira.

Per sa me siper, AKEP vlereson se Albtelecom ploteson kriteret per FNT ne tregjet perkates te meposhtem:

1. Tregu me shumice i aksesit ne nivel lokal ne vendndodhje fikse (WLA)

2. Tregu me shumice i aksesit ne nivel qendror per produkte te tregut te pergjithshem (WCA)

3. Tregu me shumice i aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse (WHQA);

V. ANALIZA E TREGUT TE AKSESIT NE INFRASTRUKTURE PASIVE NE NIVEL KOMBETAR

Perkufizmi i tregjeve me shumice eshte i lidhur identifikimin e inputeve te nevojshme per te ofruar sherbime/produkte ne tregun/tregjet perkates me pakice. Per sherbimin e aksesit broadband me pakice dhe sherbime te tjera te te dhenave te lidhura me kete treg, ne nivelin me pakice AKEP vleresoi ne kapitullin meparshem se edhe ne Shqiperi (si edhe ne rekomandimin 2014 te KE) ekzistojne kushtet per te dalluar dy segmente te pergjithshsme te kerkeses se tregut: kerkesa e perdoruesve te zakonshem te aksesit broadband pra tregu masiv/i pergjithshem me pakice, dhe kerkesa e bizneseve te medha per sherbime me cilesi te larte, pra tregu per akses bradband dhe sherbimesh te dhenash me cilesi te larte. Njekohesisht, per sa i perket nivelit te aksesit, AKEP vlereson se ekziston nje ndarje per aksesin ne nivel lokal dhe ne nivel qendror per sherbimet broadband nga rrjete fikse, duke i pershtatur me perkufizimet e reja te rekomandimit te KE, per heqjen e ndarjeve te meparshme midis aksesit virtual (bitstream) dhe fizik (LLU), per pershtatje me zhvillimet ne rrjette fikse NGA.

Tregu i aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse eshte i lidhur me ofrimin e konektivitetit te bizneseve te mesme/te medha per akses broadband dhe sherbime te tjera te dhenash. Ne nivel me shumice ne rekomandimet e meparshme te KE, ky treg eshte perkufizuar si tregu i segmenteve terminuese te linjave me qira, nepermjet te cilave operatore te ndryshem kane mundesine te ofrojne sherbime me cilesi te larte bizneseve, pasi linjat me qira sigurojne bivele te larta QoS, bandwidth simetrik dhe te dedikuar.

Rekomandimi 2014 sqaron se ne perkufizmin e tregut me cilesi te larte, nje ceshtje qe mund te trajtohet nga rregullatoret kombetare eshte nese ka nevoje per nderhyrje ex-ante ne tregun e aksesit ne infrastrukture per backhaul (i ndryshem nga aksesi ne rrjete fikse) me qellim lehtesimin ose rritjen e konkurrences ne ofrimin e sherbimeve te komunikimeve elektronike (nga rrjete fikse dhe celulare). Inputet me te rendesishme te ketij tregu konsiderohet infrastruktura pasive apo aksesi pasiv ne infrastrukture si tubacione dhe fiber optike e erret (dark fibre). Rregullimi ex-ante i ketij tregu do te sillte perfitime:

- per operatoret e rrjeteve celulare ne menaxhimin e trafikut te te dhenave, te cilat kane rritje shume te madhe ne vitet e fundit me 3G/4G dhe kjo tendence pritet te vazhdoje edhe ne vitet e ardhme
- per operatoret alternative te rrjeteve fikse per te rritur prezencen e rrjeteve te tyre duke lidhur pjese te rrjeteve te tyre ne zona gjeoagrafike te ndryshme, perfshire ne zona te largeta.

Rregullimi i aksesit ne elementet pasive te rrjeteve (tuba, shtylla, dark fibre etj) ka marre nje rendesi te madhe ne nivel te KE pasi ky akses mundeson zgjidhje per akses broadband me shpejtesi te larte dhe ne reduktim te kostove per aksesin broadband. Per te realizuar kete KE ne Direktiven vitit 2014 (Directive 2014/61/EU) ka rekomanduar madje perdorimin e infrastruktures se rrjeteve te tjera te utiliteteve si energji elektrike, uje etj, per zhvillimin e rrjeteve broadband.

Ne Shqiperi rregullimi i aksesit ne infrastrukturen pasive rezulton te jete edhe me i nevojshem per shkaqet e meposhteme:

- shume operatore alternative fiks kane ndertuar rrjetet e tyre me prezence lokale dhe disa prej operatoreve me te medhenj alternative kane filluar te zgjerojne zonat e mbulimit me rrjet lokal ne disa qytete kryesore.
  Lidhja e ketyre pjeseve te rrjeteve mund te kryhet edhe me linja me qira, por pavaresisht perparesive te tyre dhe rregullimit ex-ante, shpesh operatoret preferojne te

kryejne vete zgjidhjet backhaul, duke ulur varesine nga operatori zoterues i infrastruktures aktive (linjat me qira).

- zhvillimi i rrjeteve 3G/4G ka cuar ne rritje shume te madhe te trafikut te te dhenave ne rrjetet celulare (148% dhe 100% ne vit ne dy vitet e fundit) duke rritur kerkesen e operatoreve celulare per menaxhim te trafikut ne backhaul
- Ne nivel kombetar vetem Albtelecom dhe ATU kane rrjet me tubacione/dark fiber.
- Rregullimi ex-ante i aksesit ne elementet pasive te rrjetit dhe sherbime shoqeruese jane pjese e amendimeve te ligjit 9918 (neni 42)

V.1 Perkufizimi i tregut

Perkufizmi i ketij tregu perkates perfshin vleresimin e produkteve/sherbimeve qe mund te konsiderohen si te zevendesueshme dhe pjese e te njejtit treg. Si pikenisje, AKEP vlereson te perkufizoje tregun me shumice te aksesit ne infrastrukture pasive te rrjeteve te komunikimeve elektronike qe perfshin tubacionet dhe fibrat optike jo-te ndricuara (dark fiber) ne nivel kombetar, pra zonat nder-urbane. Per produktet/sherbimet e zvendesueshme AKEP vlereson se produkte/sherbimet me te rendesihme per analize zevenesueshmerie jane sa me poshte:

- Infrastruktura lokale v kombetare;
- Infrastruktura kombetare aktive v infrastruktura kombetare pasive
- Aksesi ne tubacione v aksesi ne fibra optike te pandricuara
- Aksesi ne tubacione v shtylla

- **<u>Infrastruktura lokale v kombetare;</u>**

AKEP nepermjet analizave te meparshme per LLU ka vendosur masa rregulluese per Albtelecom edhe per aksesin ne elementet pasive te infrastruktures se rrjetit te Albtelecom. Megjithate keto masa jane vetem per rrjetin lokal dhe nuk perfshijne aksesin ne infrastrukturen pasive kombetare apo nder/urbane. Sic eshte theksuar ne dokumenta te tjera te analizave te tregut dhe ne seksionet e meparshme te ketij dokumenti, karakteristike e tregut fiks ne Shqiperi eshte se shume sipermarres (rreth 80) kane investuar ne rrjetet e tyre fikse neprmjet et cilave ofrojne sherbime te telefonise fikse dhe aksesit broadband, per perdorues familjare dhe biznesi. Megjithate gjurma e pothuajse te gjitha rrjeteve fikse alternative eshte e kufizuar ne zona lokale si qytet apo zona atraktive rurale. Ne keto zona operatoret kane rrjetet e tyre te aksesit, dhe ky ka qene nje nder faktoret kryesore qe interesi per aksesin e hapur ne rrjetin lokal te Albtelecom (LLU) ka qene shume i ulet dhe ende nuk ka perdorim te LLU.

Megjithe investimet e shumta te operatoreve alternative ne rrjete lokale, investimet ne rrjet kombetar jane nga keta operatore jane inekzistente.

Nje ofrues rrjeti lokal rezulton se ka te veshtire qe te investoje ne rrjet kombetar/nder-urban per te ndertuar infrastrukture pasive/mbeshtetese me tubacione/fiber optike. Pra, operatoret alternative qe zoterojne rrjet lokal nuk mundet qe lehtesisht te investojne ne lidhje nder-urbane.
Edhe ATU qe zoteron infrastrukture pasive me tuba dhe fiber optike ne nivel kombetar, nuk ka prezence ne zona urbane me rrjet lokal tubash/fibra optike. Pra, edhe ofruesit e infrastruktures kombetare te tubave/fibrave optike e kane te veshtire te ofrojne kete infrastrukture ne nivel lokal. Keto kufizime te zevendesueshmerise ne anen e ofertes jane te lidhura edhe me lejet e ndertimit: lejet e ndertimit ne infrastruktura ne nivel lokal mund te

sigurohen nga organet e pushtetit vendor, ndersa per lidhjet/rruget kombetare lejet mund te merren nga organe te pushtetit qendror.
I vetmi operator qe zoteron infratsrukture pasive ne nivel lokal dhe kombetar eshte Albtelecom. Kjo rezulton pasi Albtelecom eshte operatori incumbent dhe historikisht ka qene monopol i rrjetit fiks kombetar ne Shqiperi.

Ne anen e kerkeses, eshte e qarte se nuk ka zevendesueshmeri midis aksesit ne infrastrukture pasive ne zona lokale dhe lidhjet nder-urbane, pasi ato sherbjne per qellime te ndryshme. Ne zona lokale aksesi ne tubacione perdort kryesiht per rrjetin lokal dhe lidhjen me perdoruesit fundor, ndersa ne zona nder-urbane ai sherben per lidhje me pjese te rrjetit ne zona te tjera gjeografike dhe/ose per zgjidhje ne backhaul.

Si perfundim, aksesi ne infrastrukture pasive lokale dhe kombetare nuk jane pjese e te njejtit treg perkates.

- **<u>Infrastruktura kombetare aktive v infrastruktura kombetare pasive</u>**

Aksesi ne infrastrukturen pasive kombetare perben nje input qe mund te perdoret nga rrjette fkse dhe celulare per te zgjeruar gjurmen e prezences se rrjteve fikse te operatoreve altrenative si dhe per zgjidhje backhaul per operatoret celulare. Ky akses mun te zvendesohet me akses ne infrastrukture aktive, ne formen e linjave me qira apo kapaciteteve te dedikuara. Megjithate, aksesi ne infrastrukture pasive ofron fleksibilitet me te madh per operatoret, pasi mund te kryejne vete konfigurimet e rrjetit aktiv dhe zgjidhjet backahaul duke i pershtatur me rrjetin e tyre dhe kerkesen ne tregun me pakice. Njekoheisht, diferencat e medha ne tarifat e aksesit ne infratsrukture aktive dhe pasive, cojne ne nivel te ulet zevendesueshmerie per tu konsideruar pjese e te njejtit treg perkates. Pra ne anen e kerkeses, aksesi ne infrastrukture aktive nuk mund te konsiderohet zevendesues i afert per aksesin ne infratsrukture pasive.

Ne anen e ofertes, nje zoterues i infratsruktures pasive mund te ofroje edhe infratsrukture aktive, ne formen e kapaciteve transmetuese dhe zgjidhje te tjera teknike. Megjithate, nje ofrues i aksesit ne fibra te pa-ndricuara (dark fiber) duhet te kryeje investime te konsiderueshm per te ofruar fibra te ndricuara (lit fiber), pasi pajisjet terminale dhe zgjerimi i kapacitetit te fibres kane kosto te konsiderueshme.

Si perfundim, aksesi ne infrastrukture aktive dhe pasive nuk jane pjese e te njejtit treg perkates.

- **<u>Aksesi ne tubacione dhe fiber optike te pandricuar (dark fiber)</u>**

Aksesi ne fiber te pandricuar nuk konsiderohet si pjese e te njetit treg perkates me fibren optikr te pandricuar (dark fiber). Nderkohe aksesi ne tubacione dhe aksesi ne dark fiber mund te konsiderohen si zevendesues, pasi:

- Kostot me te medha te infrastruktures pasive jane punet civile, dhe ne tubacionet e instaluara mund te vendosen lehtesisht dhe pa kosto te larta shtese fibra optike te pandricuara apo edhe lloje te tjera kabllosh. Pra nje zoterues i tubacioneve lehtesisht mund te ofroje edhe fibra optike te pandricuara.
- Ne anen e kerkeses, aksesi ne tubacione eshte i nevojshem per te shtrire kabllot optike qe mundesojne zgjidhjet teknike per rrjetin e operatorit qe perfiton kete akses. Meqenese fibra optike e pandricuar i mundeson operatorit tjeter konfigurimet dhe zgjidhjet teknike te nevojshme per rrjetin e tij, operatori kerkues i konisderon zvendesues te afert aksesin ne tubacione dhe aksesin ne fibra optike te pandricuara, ne kushtet kur tarifat e dy sherbimeve nuk kane diferenca te medha.

- **Tubacione v Shtylla**

Tubacionet dhe shtyllat jane dy menyra per shtrirjen e kabllove te telekomunikacioneve, perfshire fibren optike. Tubacionet perdoren per shtrimin nen-toke te infratsruktures, qe eshte menyra me siguri teknike, cilesi dhe kosto me te larte, ndersa shtyllat perdoren per lidhje ajrore te kabllove. Lidhjet ajrore mund te kene kosto me te ulet, por kane edhe probleme te sigurise teknike dhe njekohesisht kabllot ajrore kane amortizim me te shpejte, pasi per shkak te demtimeve duhet te zevendesohen me shpejt se kabllote nen-tokesore. Pra ne perspektive afat-gjate, kabllote e shtrira ne tubacione jane me ekonomike dhe eficente.

Ne terma te zevendesueshmerise, te dy menyrat jane zevendesuese te njera tjetres dhe ne disa akse te rrugeve kombetare, ka edhe fibra optike ajrore duke perdorur shtyllat. Meqenese si shtyllat dhe tubacionet perdoren per te njejtin qellim final dhe si alternativa zevendesuese te njera tjetres, ato mund te konsiderohen si pjese e nje tregu perkates.

Ne anen e ofertes, nje operator me rrjet nen-tokesor mund te ofroje edhe rrjet me lidhje ajrore nepermejt shtyllave, por eshte e veshtire qe nje operator qe ka rrjet ajror te kaloje lehtesisht ne ofrim te rrjetit ne rruge nentokesore. Pra ne anen e ofertes, nuk ka zevendesueshmeri midis dy llojeve te infrastruktures pasive: tubacione dhe shtylla.

Dimensioni gjeografik

AKEP ne perkufizimin e dimensionit te produkteve/sherbimeve te tregut perkates te akseist ne infrastrukture pasive kombetare, arriti ne konkluzionin se ky treg perfshin aksesin ne tubacione dhe fiber te pandricuar. Per sa i perket dimensionit gjeografik, AKEP gjykon se ai eshte kombetar duke perfshire vetem lidhjet nder-urbane, dhe jo rrjetin lokal me tubacione ne zona urbane. Dimensioni gjeografik i ketij tregu eshte i kufizuar vetm ne gjurmen e rrjetit te operatorit perkates qe zoteron infrastrukture me tubacione dhe/ose fiber optike ne akset e rrugeve kombetare apo qe lidhin zonat urbane.

V.2 Testi i 3 kritereve

Bazuar ne perfundimin e seksionit te mesiperm, per shkak se tregu perkates me shumice i aksesit ne infrastrukture pasive ne nivel kombetar nuk eshte as pjese e listes se tregjeve perkates te Rregullores se Analizes se Tregut dhe as pjese e Rekomandimit te vitit 2014 te KE per tregjet perkates, per kete treg duhet te kryhet testi i 3 kritereve nese eshte i justifikuar per nderhyrje ex-ante. Testi i tre kritereve eshte pershkruar ne Rregullore (pika 4 e nenit 3) dhe eshte i njejte me testin e rekomanduar nga KE dhe sipas ketij testi qe nje treg te percaktohet nese eshte treg i justifikueshem per nderhyrje ex-ante, per kete treg duhet te plotesohen te tre kriteret e meposhteme:

1. *Prezenca e barrierave te larta dhe jo-kalimtare te hyrjes ;*
2. *Nje strukture tregu e cila nuk ka tendence per te shkuar ne drejtimin te nje konkurence efektive brenda afatit kohor perkates; dhe*
3. *Pamjaftueshmeria e ligjit te konkurences per te adresuar ne menyre te pershtatshme deshtimin e tregut te marre ne shqyrtim*

Direktivat dhe rekomandimet e KE per tregjet perkates, e bejne te qarte se qe nje treg te jete i justifikueshem per nderhyrje ex-ante, duhet te realizohen te tre kushtet. Nese edhe njeri prej

tyre nuk realizohet atehere tregu nuk mund te kosniderohet si treg i justifikueshem per nderhyrje ex-ante.

1. *Prezenca e barrierave te larta dhe jo-kalimtare te hyrjes ne treg*

Sipas perkufizimit te tregut te dhene me siper, tregu perkates perfshin aksesin ne tubacione dhe fiber optike te pandricuar, ne akset e rrugeve kombetare, pra jo ne nivel lokal. Ndertimi i kesaj infrastrukture pasive rezulton te kete pengesa te larta me natyre ligjore dhe ekonomike. Per ndertimin e ktyre rrjteve nevojiten leje te vecanta ne nivel kombetar dhe praktika ka treguar se aktualisht vetm Albtelecom dhe ATU kane marre/pasur leje te tilla. Megjithese Qeveria e Shqiperise ka hequr konceptin e eskluzivitetit ne lejen e dhene per ATU per ndertim infrastrukture te telekomunikacioneve ne akset kryesore te rrugeve kombetare, marja e lejeve edhe per akse te tjera perben nje pengese ligjore jo-kalimtare per ndertim te infrastruktures me tubacaione dhe fiber optike ne akset e rrugeve kryesore kombetare te Shqiperise. Njekohesisht, keto pengesa kane natyre ekonomike pasi ndertimi i ketyre infrastrukurave ka kosto te larta ekonomike dhe duplikimi/shumefishimi (ndertimi i disa rrjeteve paralele te tubacioneve/fibrave nga operatore et ndryshem ne te njejtat akse kombetare) nuk ka leverdi ekonomike dhe/ose perben investime jo-eficente.

Per sa me siper, duke marre ne konsiderate qe faktoret e mesiperm pengues nuk vleresohet te jene kalimtare ne te ardhmen e afatmesme, **Kriteri 1 plotesohet**.

2. *Struktura tregut nuk ka tendence per te shkuar ne drejtimin te nje konkurence efektive brenda afatit kohor perkates*

Sic eshte theksuar ne kete dokument ofruesit e vetem aktuale te aksesit ne infrastrukture pasive ne nivel kombetar jane vetem ATU dhe Albtelecom. Legjislacioni aktual nuk perjjashton mundesine qe ne te ardhem te kete ofrues te tjere te ketyre infarstruktuarve mbeshtetese, madje Qeveria e Shqiperise (Ministri per inovacionin dhe Administarten Publike) ka pergatitur dhe kryer konsultim publik per projekt- ligjin "**Për zhvillimin e rrjeteve të komunikimeve elektronike të shpejtësisë së lartë dhe sigurimin e të drejtës së kalimit**", i cili synon transpozimin e Direktives 2014/61/EU (CELEX 32014L0061) te KE, duke krijuar edhe rregullat per perdorimin e infrastruktures se rrjeteve jo-komunikime elektronike si energji elektrike, uje etj, per zhvillimin e rrjeteve broadband ne Shqiperi.

Megjithese rregullat e reja ligjore dhe kuadri perkates nen-ligjor do te rrisin mundesine e perdorimit te infrastruktures kombetare (dhe lokale) te rrjeteve te sherbimeve te tjera si energji elektrike etj., AKEP vlereson se per nje periudhe afatmesme 2-3 vjecare nuk pritet qe te kete ndryshime te struktures se tregut perkates te aksesit ne infrastrukure pasive per ta cuar kete treg drejt nje konkurrence efektive brenda ketij afati kohor. Nder arsyet kryesore mund te permendim:

- Projekt-ligji eshte ende per t'u miratuar dhe marre fuqi ligjore;
- Edhe me hyrjen ne fuqi te ligjit do te duhet te krijohen mekanizma eficent per zgjidhje mos-marrveshje dhe imponim te tyre ne sipermarres qe nuk ofrojne rrjete te komunikimeve elektronike dhe qe nuk jane te autorizuar nga AKEP;
- Zgjidhjet ex-post nepermjet mekanizmave te mos-marreveshjeve midis operatoreve te komunikimeve elektronike dhe sipermarresve te infrastruktures te sektoreve te tjere do jene shume me te veshtira dhe komplekse ne mungese te rregullimit ex-ante te aksesit ne infrastrukturen pasive te sipermarrevse te komunikimeve elktronike.

Ne vijim te arsyetimit me siper AKEP vlereson se **Kriteri 2 i testit plotesohet.**

3. *Ligji i mbrojtjes se konkurences eshte i pamjaftueshem per te adresuar ne menyre te pershtatshme deshtimin e tregut perkates te marre ne shqyrtim*

Nga karakteristikat e tregut te shpjeguara me siper, rezulton se eshte shume e veshtire qe Autoriteti i Konkurrences (AK) te jete ne gjendje te adresoje problematika te aksesit ne infrastrukturen pasive te rrjeteve te komunikimeve elektronike, nepermjet mekanizmave te zgjidhjeve ex-post dhe ne mugese te rregullimit ex-ante. Megjithese zgjidhjet ex-post nga AKEP per mos-marrveshje per perdorim te perbashket te infrastruktures jane parashikuar edhe ne ligjin 9918, ne AKEP nuk ka pasur ankesa per mos-marrveshje te tilla. Zgjidhjet ex-post nga AK, apo parashikime te tjera te ligjit te mbrojtjes se konkurrences, nuk vleresohet se jane efikase ne mungese te rregullimit ex-ante te ketij tregu.

Per sa me siper, AKEP gjykon se **Kriteri 3 i testit plotesohet**

Meqenese te tre kriteret plotesohen, tregu i aksesit en infrastrukture pasive ne nivel kombetar eshet treg i justifikuesshem per nderhyrje ex-ante.

V.3. Analiza per FNT e tregut me shumice te aksesit ne infrastrukture pasive ne nivel kombetar

Oferta dhe kapacitet e lira ne tubacione/fibra optike

Gjate vitit 2015 ka pasur rritje te perdorimit te tubacioneve. Albtelecom ka lidhur marrveshje me 4 operatore dhe deri ne fund te 2015 Albtelecom ka dhene akses ne 36 km tubacion, ndersa nga te gjithe operatoret raportohet se eshte dhene akses ne 61 km tubacione. Nje faktor qe ka ndikuar ne rritjen e perdorimit te perbashket te tubacioneve eshte edhe veprimtaria e AKEP per rritjen e sigurise teknike te rrjeteve te telekomunikacioneve/k.elektronike qe ka cuar ne heqjen e shume kabllove ajrore jashte kushteve te sigurise teknike.

Shumica e operatoreve te rrjeteve fikse zoterojne infrstrukturen e tyre ne nivel lokal, ndersa ne nivel kombetar, ofruesit e vetem te infrastruktures pasive jane Albtelecom dhe ATU.

Albtelecom

Gjatesia totale (lokale dhe kombetare) e rrjetit te tubacioneve te Albtelecom eshte rreth 1600 km, dhe me migrimin e plote te rrjetit ne NGN/NGA, Albtelecom ka hapesira te lira ne tubacione, urbane dhe nderurbane, qe kryesisht jane me diameter 100 mm, duke mundesuar vendosjen e disa kabllove ne keta tuba te lire.

ATU

Ministria e Puneve Publike dhe Transportit me Urdherin nr.120, date 23.08.2010 ka miratuar dhenien e lejes per ATU per ndertimin e rrjetit me fibra optike ne akset kombetare te Republikes Shqiperise (8 akse). Sipas kesaj leje:

- ATU do te ndertoje rrjet me fibra optike ne akset kryesore rrugore kombetare;
- ATU do te instaloje 6 kabllo/fibra optike, prej te cilave 2 jane per perdrorim nga vet ATU dhe 4 te lira per perdorim nga operatore te tjere, jo te lidhur me ATU;

- ATU i paguan shtetit Shqiptar pagese vjetore perj 4% te te ardhurave te realizuara nga perdorimi i infrastruktures se instaluar;
- Operatoret e tjere qe perdorin kabllote e lira optike paguajne 6% te te arrdhuarve te tyre, por jo me pak se 330 mije euro ne vit;
- Ne rast deshtimi te negociatave (3 muaj afat) per cmimin midis ATU dhe operatorit tjeter, mosmarrveshja zgjidhet vetem nga Gjykata e Tiranes.
- Afati i lejes per ATU eshte 20 vjet me te drejte rinovimi edhe 20 vjet te tjera.

ATU ka ndertuar rrjetin me fibra optike, dhe tubacione ne akset kryesore te rrugeve kombetre me gjatesi 750 km dhe rreth 20 pika prezence ne qytetet kryesore. Sic eshte cituar me siper, ne kete gjatesi ATU zoteron 6 tuba/kabllo optike, prej te cilave 2 jane per perdorimin nga vet ATU dhe 4 duhet te jepen per perdorim operatoreve te tjere.

Perdorimi i tubacioneve fibrave optike

Tabela e meposhteme paraqet dhenien e aksesit ne infratsrukturen pasive te tubave dhe fibres optike te pandricuar (ne zona urbane dhe nderurbane) per te gjithe tregun n eteresi dhe tre operatoret kryesore. Nga te dhenat vihte re se perdorimi i dark fiber eshte ne nivel te larte (rreth 920 km) dhe ofruesi kryesor eshte Albtelecom me rreth 67% pjese tregu.

TABELA V.1: AKSESI NE INFRASTRUKTURE PASIVE (2014-2015)

	2014				2015			
	Total tregu	Albtelecom	Abcom	ATU	**Total tregu**	Albtelecom	Abcom	ATU
Dark fiber	**927.00**	621.00	124.00	152.00	**924.00**	622.00	132.00	137
Akses ne tubacione	**19.00**	19.00	-	-	**61.00**	36.00	-	-
Total Fiber Optike		1500		752		1500		752
Total Tubacione		1600		752x6 (2+4)		1600		

Burimi: Te dhenat e operatoreve per Atlasin e AKEP

Nderkohe dhenia e aksesit ne tubacione eshte ne nivel shume te ulet. Megjithe rritjen ne 2015, perdorimi i perbashket tubacioneve arriti ne 61 km per te gjithe tregun, ku Albtelecom ka pesehn kryesore me 60%. Bie ne sy ATU e cila megjithese ka ne dispozicion per operatoret e tjere 4 tuba 40mm x 750 km, nuk ka dhene akses ne tubacione.

Megjithese ne 2015 ka pasur rritje te perdorimit te perbashket te tubacioneve, proporcioni i tyre ne raport me totalin e tubacioneve te instaluara eshte shume i ulet si dhe vleresohet qe Albtelecom dhe ATU si dy ofruesit dominante te aksesit ne tubacione ne zona urbane dhe nderurbane (ATU vetem ne zona nderurbane) kane kapacitete te lira te paperdoruara ne tubacione. **Kapacitetet e lira eshte nje nga kriteret e rendesishme ne vleresimin e dominances se bashkuar.**

Tarifat e aksesit ne tubacione

Tabela e meposhteme paraqet tarifat e aplikuara nga Albtelecom per akses ne tubacione apo perdorim te perbashket te tubacioneve te rrjetit te Albtelecom. Tarifat jane per vendosjen e nje kablli me diameter 20 mm ne tub me diameter 100 mm.

TABELA V.2: TARIFAT E AKSESIT NE TUBACIONE NE RRJETIN ALBTELECOM

		Tarife Fillestare	Tarifa Mujore
	Distanca (Km)	Euro/Km	Euro/km Muaj
D1	0.2-1	100	200
D2	1-5	80	160
D3	5-20	80	150
D4	20-40	80	140
D5	40-80	80	130
D6	80-160	80	120
D7	160-300	80	110
D8	>300	80	100

Sic eshte theksuar Albtelecom ka lidhur marrveshje per aksesin ne tubacione me 4 operatore dhe gjatesia totale e dhene me qira deri ne fund te vitit 2015 eshte 36 km

Me qellim krahasimin e tarifave te aplikuara ne Shqiperi per tubacionet me vendet e tjera, AKEP ka marre informacion nga Cullen International. Nga informacionet e marra rezulton se:

1. Detyrimi për të dhënë akses në tuba eshte vendosur kryesisht si pjese e detyrimeve ne tregun nr.4 (rekomandimi i 2007 te KE), d.m.th ne aksesin fizik ne infrastructure te rrjeteve fikse, perfshire LLU, ne rrjetin lokal te operatorit incumbent deri në pikën e hyrjes në ndërtesë (up to the building entry point)
2. Informacioni për tarifat i referohet aksesit në tubacione në pjesën e rrjetit local pra nuk përfshihen tarifat për tuba në rrjet kryesor dhe në shumicën e rasteve janë tarifat të publikuara në ofertën referencë të operatorit incumbent;
3. Tarifat shprehen në varësi të diametrit të tubit dhe/ose në varësi të sipërfaqes së prerjes tërthore të kabllit/tubit, si dhe në disa raste tarifat janë në varësi të vendndodhjes gjeografike të tubit.
4. Në shumë raste aplikohen tarifa one-off për procesimin e kërkesës dhe planin teknik
5. Një factor i rëndësihëm për stimulimin e përdorimit të përbashkët të tubave është regjistri i infrastrukturës (ATLASI).

Informacioni i permbledhur per tarifat mujore te aksesit ne tubacione në vendet evropiane paraqitet ne tabelen dhe figurat e meposhteme. Tarifat janë në euro/km në muaj. Tarifa minimale i referohet kryesisht tubave me diametër të vogël sipas sqarimeve në dy kolonat e fundit.

TABELA V.3: TARIFAT MUJORE TE AKSESIT NE TUBACIONE NE VENDET BE DHE RAJONIT

Shteti	Minimum monthly fee	Maximum Monthly fee	Min Diameter (mm)	Max Diameter (mm)
AT	850.00	850.00		
BG	25.56	107.37	20	40
CH	132.30	132.30		
CZ	59.17	554.73	40/33 mm	100-120 mm
DE	90.00	90.00	25	
DK	207.76	245.29		
EE	48.00	48.00	30 (tub 100mm i ndare ne 6 seksione me 30mm)	30 (tub 100mm i ndare nw 6 seksione me 30mm)
ES	62.00	62.00	40	40

ES 2	8.00	18.00	per cm2 ne tub 110 mm	per cm2 ne tub 63 mm
FI	150.00	300.00	zona 3	zona1
FR	21.00	21.00	per CM2 ne segmentin feeder	per cm2 ne segmentin terminues
GR	120.00	120.00		
HR	24.81	152.03	3-16mm	63-110 mm
HU	76.30	76.30		
LT	27.00	27.00		
LU	130.00	130.00		
LV	74.96	74.96		
MK	29.86	77.00	10	40
NO	115.47	829.26	Rurale	City centre
PT	7.50	10.60	ne cm2 zona te tjera	ne cm2 ne Lisbon dhe Porto
SI	266.54	266.54		
SK	922.00	1,900.00		
TR	39.42	60.36	per cm2 ne tub >29mm zone jo metropol apo city centre	per cm2 per dimater >29mm ne zone metropol
UK	40.02	90.87		
AVG ALL	**153.03**	**270.68**	Mesatarja e te gjitha vendeve ne tabele (pa ES 2)	
AVG no Outliers	**90.48**	**121.18**	Mesatarja e te gjitha vendeve pa qelizat me hije gri dhe font te kuq	
AVG Region	**39.19**	**94.61**	Mesatarja e vendeve me hije te verdhe	
AVG cm2	**12.17**	**16.53**	Mesatarja e vendeve me tarifa per cm2, me font te kuq	
AVG Cm2 20 mm	**48.67**	**66.13**	Mesatarja e vendeve me tarifa per cm2 shumezuar me 4	
AVG Region 20-40	**67.04**	**67.04**	Mesatarja e tarifave te Maqedonise, Kroacise dheTurqise per tuba 20-40 mm	
Albtelecom 20 mm	**100.00**	**200.00**		

Burimi: Cullen International Prill 2016 dhe AKEP

Sic mund te vihet re nga tabela dhe nga grafiket e meposhtem, niveli i tarifave ka diapazon shumë të madh dhe mënyra e tarifimit ka variacione të mëdha dhe eshte komplekse. Meqenese kostot e ndertimit te infrastruktures se tubacioneve (dhe rrjedhimisht tarifes se aksesit per perdorim te perbashket) varen ne mase te madhe nga kostot e puneve civile, eshte e arsyeshme qe ne krahasimin e tarifave te merret ne konsiderate edhe mesatarja e vendeve te rajonit. Njekohesisht ne tabele tarifat e paraqitura per disa vende jane te shprehura ne euro per km dhe cm^2, praktike tarifimi e cila perdoret kryesisht per rastet kur ne nje tub bashkevendosen disa kabllo (te nje apo disa operatoreve) me diameter me te vogel se i tubit.

FIGURA V.1: TARIFAT MINIMALE MUJORE PER AKES NE TUB

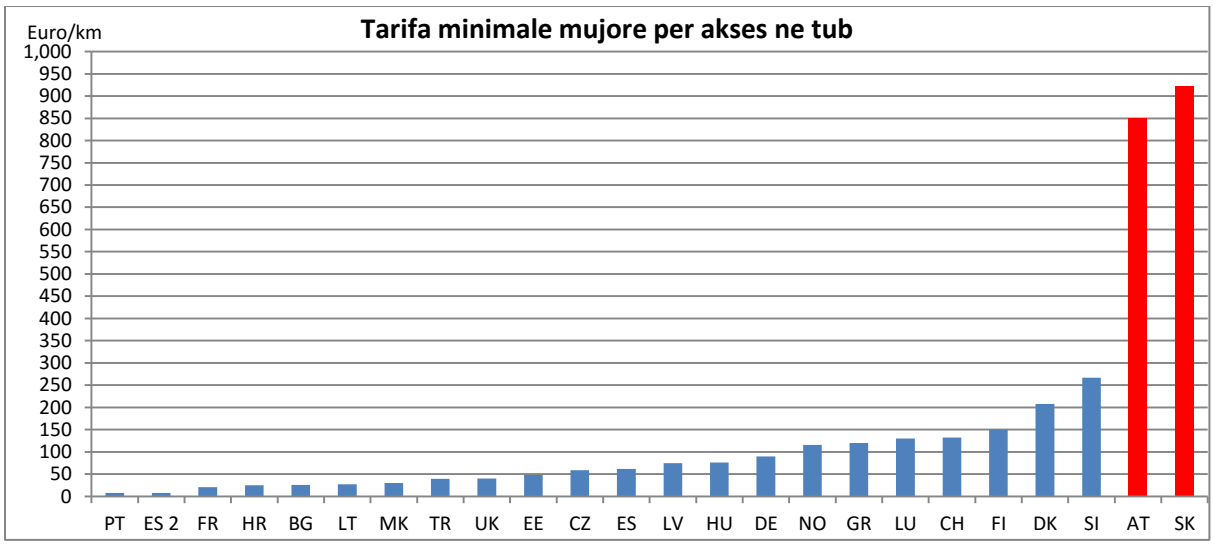

Burimi: Cullen International

FIGURA V.2: TARIFAT MAKSIMALE MUJORE PER AKES NE TUB

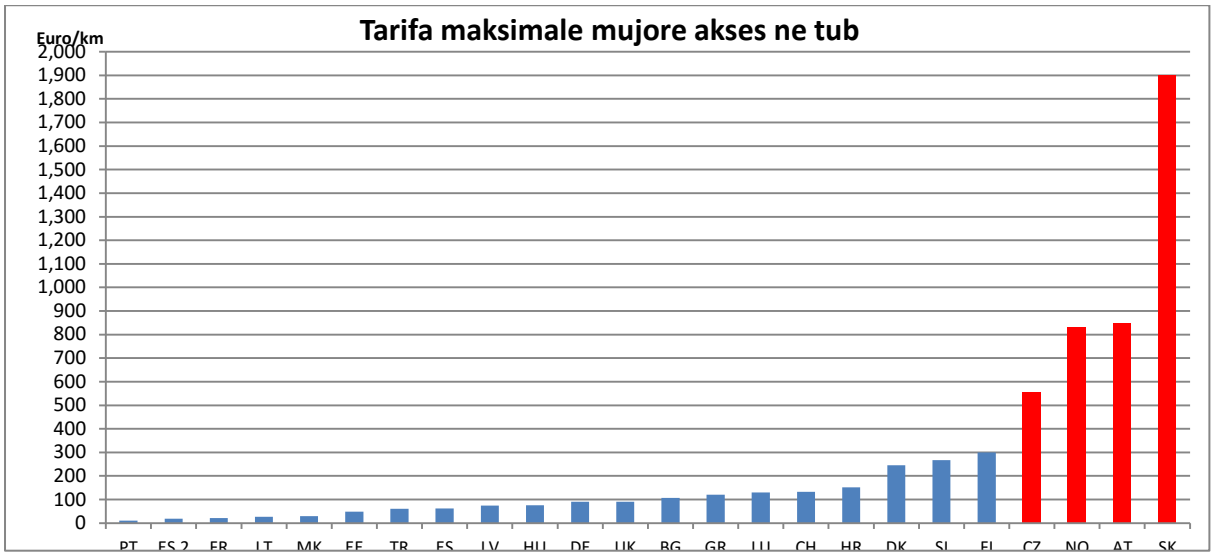

Burimi: Cullen International

Bazuar ne te dhenat e mesiperme AKEP ne tabele ka perfshire tarifat mesatare si me poshte:

1. AVG ALL: Tarifa mesatare te te gjithave vendeve te paraqitura ne tabele
2. AVG no Outliers: Tarifa mesatare e te gjithave vendeve te paraqitura ne tabele pa vendet qe kane tarifa qe jane dukshem shume te larta si Austria, Cekia, Norvegjia dhe Sllovakia (te evidentuara me kolona te kuqe ne grafiket e mesiperm) dhe vendet qe kane tarifat te shprehuara ne km dhe cm2 (Franca, Portugalia dhe Spanja (ES2)).
3. AVG Region: Tarifa mesatare e Maqedonise, Kroacise, Bullgarise, Turqise dhe Hungarise.
4. AVG cm2: Tarifa mesatare (euro per cm2 dhe km) e aksesit ne tubacione e Frances, Portugalise dhe Spanjes (ES2)
5. AVG cm2 20 mm: Tarifa mesatare ne euro per cm2 dhe km (pika 4 me siper) shumezuar me 4, per te llogaritur tarifen per nje kabell 20 mm. Eshte perdorur koeficenti 4 si diametri ne cm ne katror dhe jo siperfaqja e prerjes terthore te kabllit (πr^2) per te lehuar per siperfaqe te lire ne tub.
6. AVG Region 20-40 mm: Tarifa mestare e akseist ne tuba 20-40 mm e aplikuar ne Maqedoni, Kroaci dhe Turqi.

Nga te dhenat e tabeles dhe tarifat e aplikuara nga Albtelecom vihet re se:

- Tarifat e Albtelecom fillojne me nivelin 200 euro/km ne muaj per nje kabell me diameter 20 mm per 1000 metrat e para dhe me pas pershkallezohen duke u reduktuar deri ne 100 euro/km per distancat mbi 300 km.

- Tarifat ne disa vende jane shume me te larta se mesatarja dhe ne disa vende jane te shprehura edhe per cm2, dhe ne kete menyre me e pershtashme eshte krahasimi me AVG No Outliers se sa me AVG ALL.

- Tarifat e Albtelecom per kabllo 20 mm jane me te larta se mesatarja e te gjitha vendeve AVG no Ouliers (ku perfshihen edhe vende me kosto te puneve civile disa here me te larta se ne Shqiperi) dhe disa here me te larta se sa tarifat ne vendet e rajonit per akses ne tuba 20-40 mm (67 Euro/km).

Krahasimi i mesiperm tregon se tarifat e Albtelecem per aksesin ne tubacione jane shume me te larta se vendet e rajonit, e cila con ne perdorim te kufizuar te perbashket te tubave dhe pjeseve produketeve/sherbimeve te tjera baze te infratsruktures aktive te Albtelecom.

Perfundim per FNT:

AKEP vlereson se ATU dhe Albtelecom plotesojne kriteret per FNT (dominance te bashkuar), bazuar nder te tjera ne faktoret e meposhtem:

- Albtelecom dhe ATU jane ofruesit e vetem te infrastruktures pasive ne nivel kombetar;
- Megjithe kapacitetet e medha ne tubacione (sidomos ATU), perdorimi i tyre eshte shume i ulet
- Tarifat e aksesit ne tubacione nga Albtelecom jane shume te larta ne krahasim me vendet e rajonit
- Tarifat e ATU nuk jane publike/transparent.

VI. MASAT RREGULLUESE PER FNT

Ky seksion permban masat rregulluese te propozuara nga AKEP per sipermarresit me FNT ne tregjet perkates te analzuar ne kete document. Ne baze te analizes se kryer ne kapitujte e meparshem, AKEP arriti ne perfundimin se ALbtelecom dhe ATU plotesojne kriterte per FNT ne tregjet perkates te meposhtem:

Albtelecom sipermarres me FNT (dominance individuale) ne:

1. Tregun me shumice te aksesit ne nivel lokal ne vendndodhje fikse (WLA)

2. Tregun me shumice te aksesit ne nivel qendror per produkte te tregut te pergjithshem (WCA)

3. Tregun me shumice te aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse (WHQA);

Albtelecom dhe ATU sipermarres me FNT (dominance e bashkuar) ne:

4. Tregun me shumice te aksesit ne elementet passive te infratsruktures se rrjeteve ne nivel kombetar

Ne vijim te perfundimeve te analizes se kryer, AKEP propozon qe Albtelecom dhe ATU te kene detyrimet e meposhtme per statusin e FNT ne tregjet perkates te analizuar ne kete document.

1. <u>Detyrimet e propozuara per FNT te Albtelecom ne tregun e aksesit lokal (WLA):</u>

- Mos-diskriminim
- Transparence
- Akses per LLU ne nivel MSAN (detyrimet e Analizes 2014),
- Akses ne infrastrukturen fizike (tubacione/shtylla per lidhje te POI me MSAN per te lidhur klientet broadband)
- Kontroll/rregullim i tarifave te LLU/aksesi ne tubacione
- Vektorizimi per VDSL (nese eshte e aplikueshme)

Detyrimet e propozuara nga AKEP per Albtelecom ne kete treg (WLA) perbejne lehtesim nga detyrimet aktuale/te meparshme pasi nuk perfshijne detyrime per ndarjen e llogarive (AS/CA), si dhe perditesimi i RUO do te kryhet ne rast te shfaqjes se interesit real nga operatore te tjere per akses virtual ne nivel lokal. Nderkohe ndaj Albtelecom shtohet detyrimi per kontroll tarifae ne aksesin ne tubacione ne nivel local. Albtelecom ka pasur detyrime per te dhene akses ne keto tubacuione ne kuader te LLU dhe migrimit ne NGA, por me tarifa te vendosura ne negociata me operatoret perfitues. Ky detyrim shtese eshte i justifikuar nga problematika e tarifave te larta te aksesit ne tubacioneve te analizuar ne seksionin V.3 te ketij dokumenti.

Aksesi virtual ne qarkun lokal (VULA-Virtual Unbundling of Local Access) perdoret si mase rregulluese ne rastet kur aksesi fizik ne LLU nuk eshte i mundur. Ky lloj aksesi virtual perdoret kur qarku lokal i operatorit me FNT eshte me fibra optike (FFTH) dhe topologji PON (rrjet me fibra optike pasive ku nje fiber optike e vetme perdoret nga disa perdorues fundore me spliter) si dhe ne rastet kur VDSL e operatorit incumbent me FNT ofrohet me

vektorizim, e cila kerkon qe sinjalet e te gjitha kabllove te bakrit qe dalin nga nje kabine (MSAN) te jene te koordinuara. Per rastin e Albtelecom qe ka topologji rrjeti lokal FTTC mund te diskutohet mundesia e vendosjes se detyrimit te aksesit virtual VULA per VDSL. Megjithate VDSL akoma eshte ne fillimin e aplikimit dhe vetem nje pjese e vogel e pajtimtareve te Albtelecom kane akses broadband me teknologjine VDSL. Njekohesisht ky detyrimi eshte i mundur vetem nese Albtelecom perdor vektorizimin ne VDSL.

2. **Detyrimet e propozuara per Albtelecom ne tregun e aksesit ne nivel qendror (WCA):**

- Mos-diskriminim
- Transparence te tarifave dhe sherbimeve (publikim i tyre)
- Detyrime per akses bitstream (vazhdim i detyrimeve te analizes 2014)
- Detyrime per akses ne tubacione/fiber optike ne nivel urban
- Kontroll/rregullim i tarifave te aksesit bitstream dhe ne tubacione

Ne lidhje me detyrimin per akses bitstream, pervec detyrimeve te vitit 2014, AKEP vlereson te specifkoje si detyrim per Albtelecom qe te jape akses bitstream ne minimumi 12 pika ne rajonet kryesore te Shqiperise, sipas adresave aktuale te Pikave te Interkoneksionit (POI) te perfshira ne RIO/RUO. Nepermjet seciles nga keto pika aksesi, operatori perfitues duhet te kete mundesine e ofrimit te sherbimeve broadband pajtimtareve te tregut masiv ne te gjithe territorin ku ka mbulim me rrjet lokal te Albtelecom.

3. **Detyrimet e propozuara per Albtelecom ne tregun e aksest me cilesi te larte (WHQA):**

- Mos-diskriminim
- Transparence te tarifave dhe sherbimeve (publikim i tyre)
- Detyrime per akses per linjat me qira (vazhdim i detyrimeve te analizes 2014)
- Detyrime per akses ne linja me qira ne nivel kombetar/lidhje nderurbane dhe lokale (segmentet terminuese)
- Kontroll/rregullim i tarifave te aksesit ne linja me qira

Ne lidhje me detyrimin e ndarjes së llogarive per Albtelecom, AKEP gjykon ta heqe kete detyrim per shkak te kostove te larta te implementimit te tij, ndersa perdorimi i sherbimeve te LLU/akses bitstream dhe linja me shumice me qira jane ne nivel shume te ulet per te justifikuar kete detyrim per Albtelecom.

4. **Detyrimet e propozuara per ATU dhe Albtelecom per aksesin ne tubacione/fiber optike ne nivel kombetar:**

- Mos-diskriminim
- Transparence te tarifave dhe sherbimeve (publikim i tyre)
- Dhenie aksesi ne Tubacione dhe Fiber optike ne nivel kombetar/lidhje nder-urbane.
- Kontroll/rregullim i tarifave te aksesit ne tubacione/fiber optike

Masat rregulluese per te dy operatoret jane simetrike, dhe perfshijne detryimin e transparences per publikimin e informacionit per tarifat dhe dhenie informacioni ne AKEP

per hapesirat e lira ne tubacione/fibra optike ne nivel kombetar (lidhjet nder-urbane). Nder detyrimet e vendosur perfshihet edhe rregullimi i tarifave te aksesit ne kete infrastrukture pasive, per shkak te tarifave te larta te aplikuara e cila mund te jete edhe shkaku kryesor i perdorimit shume te ulet te tubacioneve. Te dy operatoret duhet te japin akses ne infrastrukturen pasive te tyre dhe cdo mos-marreveshje midis operatorit perfitues dhe dhenes per aksesin (perfshire tarifat) eshte objekt i zgjidhjes se tyre nga AKEP sipas percaktimeve te Ligjit 9918 dhe Rregullores se Perdorimit te Perbashket te Infrastruktures Pasive (Rregullore Nr.35, Datë 10.07.2015). Keto detyrime aplikohen edhe per ATU, pavaresisht percaktimeve te lejes se dhene nga Ministria e Transportit dhe Puneve Publike ne vitin 2010.

Sic eshte theksuar ne hyrje te dokumentit te analizes, ky dokument nxirret ne keshillim publik ne lidhje me perfundimet e AKEP per perkufizmin e tregjeve, FNT dhe masat rregulluese te propozuara per FNT. Ne lidhje me metoden e kontrollit te tarifave te sipermarresve te propozuar per status me FNT, AKEP do te zhvilloje nje proces te vecante keshillimi publik, ne perputhje me percaktimet e nenit 57 e ne vijim te Ligjit 9918. Ky proces do te kryhet se shpejti dhe paralelisht me keshimin publik te ketij dokumenti ne javet ne vijim.

AKEP ne kete dokument analize, pervec te tjerave, propozon rregullimin ex-ante te aksesit ne tubacione dhe dark fibre te Albtelecom dhe ATU, duke perfshire detyrime per transaprence, mos-diskriminim dhe rregullim tarifash.

AKEP vlereson se keto masa rregulluese ex-ante do krijojne nje ambient me te favorshem per investime ne rrjetet fikse dhe celulare, duke rritur stimujt per investime edhe ne zona te largeta per aksesin broadband nga rrjete fikse dhe celulare.

ANEKS 1: PYETJE PER KESHILLIM PUBLIK

Me poshte eshte nje permbledhje e pyetjeve per te cilat AKEP eshte i interesuar te marre komente nga palet e intersuara. Ne pergjigjet e dhena per pyetjet, palet jane te lutura te perfshijne edhe argumentim per pergjigjet/komentet. Palet mund te japin komente edhe per pjese te tjera te dokumentit te analizes dhe perfundimeve te AKEP, apo dhe sugjerime shtese per nje rregullim sa me te mire te tregut per sherbimet e aksesit broadband dhe te te dhenave.

1. A jane pasqyruar drejt zhvillimet e tregut me pakice te aksesit broadband nga rrjetet fikse ne **Seksionin III.1**?\

2. Si vlersoni se eshte niveli i tarifave me pakice te aksesit broadband ne Shqiperi ne krahasim me vendet e tjera te rajonit dhe BE, dhe a jane te perballueshme per konsumatoret Shqiptare?

3. Cili eshte opinioni i paleve te interesuara per perkufizimin e tregjeve perkates me shumice te aksesit broadband:

i. A eshte i arsyeshem/nevojshem ri-formulimi i tregjeve perkates sipas rekomandimit te vitit 2014 te KE?

ii. Mendoni se tregu per akses ne LLU (akses local) duhet te jete ende nen-rregullim nderkohe qe interesi per kete sherbim ka qene shume i ulet, pasi shumica e operatoreve alternative fiks kane rrjetet e tyre te aksesit lokal?

4. Cili eshte opinioni juaj ne lidhje me tarifat e aksesit ne tubacione dhe analizen e AKEP per keto tarifa ne Seksionin V.3?

5. A jeni dakort me perfundimin e AKEP per testin e 3 kritereve se tregu me shumice i aksesit ne infrastrukture pasive (tuba, dark fiber etj) ne nivel kombetar eshte nje treg i justifikueshen per nderhyrje ex-ante?

6. A jeni dakort me perfundimin e AKEP se Albtelecom permbush kriteret per FNT ne:

1) Tregun me shumice te aksesit ne nivel lokal ne vendndodhje fikse (WLA)

2) Tregun me shumice te aksesit ne nivel qendror per produkte te tregut te pergjithshem (WCA)

3) Tregun me shumice te aksesit me cilesi te larte ne vendndodhje fikse (WHQA).

7. Cfare mendoni per masat rregullatore te propozuara nga AKEP per Albtelecom ne tre tregjet e cituar me siper ne pyetjen 6?

8. A jeni dakort me perfundimin e AKEP se Albtelecom dhe ATU permbushin kriteret per FNT ne *Tregun me shumice te aksesit ne elementet pasive te infrastruktures e rrjeteve fikse ne nivel kombetar?*

9. Cfare mendoni per masat rregullatore te propozuara nga AKEP per Albtelecom dhe ATU per aksesin ne tubacione/dark fiber? A jane te mjaftueshme per te adresuar problmenin e perdorimit te ulet ne nivel kombetar te tubave?

10. Cfare masash/veprime shtese gjykoni se mund te ndermarre AKEP per te rritur konkurrencen dhe njekohesisht stimujt per investime ne rrjetet fikse per akses broadband?